

СВЕСКА VI.

Сарајево, Јуни 1894.

год. VIII.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: В. С. Поповић, протојереј.

Број 1000/м.

ОКРУЖНИЦА.

Свему српско-православном свештенству и црквено-школским одборима српско-православних општина Дабро-босанске епархије.

Духовна власт својом окружницом 15. јуна 1886. број 774. наредила је, да се ниједан упокојени припадник наше свете православне цркве не сахрани без свештеника и прије 24 сата.

Ушљед неких случајева, гдје је противно учињено, поново наређујемо:

да пречасно свештенство не упушта своје парохијане смрти без исповијести и светог причешћа;

да сваког умрлог парохијанина опоје и по могућности спроведе до гроба;

Да се оделен ниједан мртац, православне вјероисповијести, не сахрани прије него ли су прошла пуна 24 сата од часа смрти.

По себи се разумије, да у озом поштоњем случају, треба уважити и оне са-

нитетске наредбе, које су издате, или би се издале ушљед које епидемичне болести, или би се иначе одредио други рок за сахрану мртваца.

Препоручује се пречасном свештенству и општинама, да се ове наредбе у будуће строго држе.

Свештенство ће ову окружницу у црквама и зборовима народу прогласити.

Протама и надзиратељима протопрезвитерата препоручује се, да од своје стране пазе и сваки хотимични и неоправдани прекршај ове наредбе, нека одмах овамо пријаве.

Из конзисторијалне сједнице,
у Сарајеву, 28. априла 1894.

АЕ и Митрополит Дабро-босански:
Ђорђе Николајевић, с. р.

ХРИШЋАНСКЕ ВРЛИНЕ.

Намијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и поцунио :

Јован Петровић,

катихета и професор на кр. вел. гимнасији, кр. вел. реалци, и учитељској школи у Загребу, витез црногорског ордена
Књаза Данила I.

(Наставак).

17. Гостољубивост.

Гостољубивост је од давнина одлична црта Славена, а нарочито српскога народа. Сваки странац примљен је у кућу Србинову братски, гдје би налазио заклона и одмора. У кућама нашијех сељака налази се и данас на столу, на сред собе, хљеб, со и нож, што значи, да сваки онај, који дође у кућу, има право јести тога хљеба. Диван хришћански обичај! Такијех обичаја бадава ћемо тражити на западу. Ни Нијемац, ни Француз, ни Енглец, ни Талијанац неће те угостити бесплатно, тамо је непозната наша српска гостољубивост. Догађа се и то, да двије сусједке — Њемице, кад једна другој поручи, да ће је посјетити, понесу собом и чашу кафе са земичком. Домаћица пије своју кафу и дроби, а гошћа своју. Како је то ружно Србину и гледати! Но има и код Нијемаца нешто што заслужује уважења и подражавања. Они су гостољубиви на други начин. По већијем градовима, као што је на пр. Беч, има много сиротиње, која је прије припадала бољој друштвеној класи, а касније је осиромашила и стиди се просити милостињу. Код данашње скупоче тешко је добре чо-вјеку прехранити и једнога сиромаша. А ево на свом углу или често и на сусједном јављају се добри људи, да желе прехранити овог или оног сиромаша. Сваки прима и храни свога сиромаша у свој дан. Код једнога има у понедјељак, код другога у уторак и т. д. доручак, ручак и вечеру,

и сви га примају љубазно, а често га и новцем обдаре. Обичај овај заиста је хришћански!

А гостољубивост у најширем смислу бива нарочито на истоку код народâ неразвитијех или слабо образованијех. По већијем градовима домаћу гостољубивост замјењују гостионице и добротворни заводи, гдје путници налазе цијелу потребу за мале новце или забадава.

У Африци, код црнаца чудновата је гостољубивост. Тамо странац добива све, што му треба; може се користити гостољубивошћу и неколико дана, а да се и не захвали, јер се то не сматра добротворношћу већ дужношћу. Још је у већем јеку гостољубивост код Кафрâ, на источној обали Африке и на отоку Мадагаскару, гдје се може путовати без сваког трошка. Така гостољубивост налази се и код неких народа у источној Сибирији.

Код Гренландијаца у Сјеверној Америци исто се тако свето чува гостољубивост, но на аустралимским оточима она је са свијем престала од онда, како су се становници тијех отока упознали са Европејцима и сад, на против, гледају, да се окористе иностранцима, који туда путују, да проживе кад-год на њихов рачун.

У Старом завјету читамо много о древној гостољубивости код Јевреја; данас је код њих тога сасвијем нестало за нејевреје, али се још потпуно сачувало

код Арапа. Тамо ни данас нема гостионица, већ само тако звани каравански ханови, гдје путници налазе само одмора међу стијенама, а храну — у кућама добријех људи. Старо-грчка и старо-римска гостољубивост оставила је иза себе лијепу успомену.

Данас се може наћи гостољубивост на западу само по манастирима, нарочито за духовна лица. Ако на пр. дође у Беч католички свештеник, он не одседа у гостионици, него у манастирима, који су и сувише богати, гдје добива собу, послугу, богати стô, вино и све остало бадава и гдје их врло радо примају. Но и свјетовњаци користе се често гостољубивошћу манастирском.

Треба само примјетити, да раскошни стô такијех монаха, гдје све блијешти од злата и сребра, гдје вјештина није ни мало лошија од кухиње државнијех владалаца, никако не одговара објетима смирености и сиромаштва монаха.

Права хришћанска гостољубивост држимо да се састоји не у раскошним тањирима и пићу, већ у умјереном давању онима, који требају, свега, што им је нужно. О такој само гостољубивости спомиње се у свештеној историји старога и новог завјета. Нигдје тамо не пише о прождрљивости и пијанству и разнијем безобразлуцима, које се налазило на незнабошкијем гозбама. Мислом, млијеком и месом телећијем угостно је Аврам Господа и анђеле његове у лугу Мамвријском. У опште, источни народи семитскога племена одликоваху се, и сад се још одликују, умјереношћу. Апостоли мало пишу о пијанству, јер је оно бивало код Јевреја врло ријетко; гостољубивост сматрала се за свету врлину, гдје није било саблазни. Из чега се састојало весеље у родитељском дому блуд-

нога сина, о коме гооври Јеванђеље? Из једног угојеног телца и пјевања пјесама, које срце веселе. У Кани Галилејској пило се вино, но не може се ни помислити, да је тамо било пијанства. И данас, премда је доста пута општра клима, зар ћете видјети кад-год пијана Јевреја или Арапа међу дошљацима? Тијем више састојала се гостољубивост у старо вријеме у томе, да би се, по ријечима св. апостола Павла (Римљ. 12, 13.), „*дијелиле шоршбе са свештима*“. Та и апостол Павле пролазио је и у најудаљеније крајеве и није са собом носио ни хљеба, ни новаца. Кат-кад је међу незнабошцима зарађивао насушни хљеб својима рукама, да не оптерети никога, али у хришћанскијем друштвима користио се њиховом љубезном гостољубивошћу. А он пише Тимотеју епископу (Тим. 3, 2), да владика треба да је и „*гостољубив*“. А то исто пише и к Титу (Титу 1, 8): „*владика треба да је без мане но гостољубив*“, и то ради примјера вијервима и по хришћанској савјести.

Гостољубље код нас Славена често прелази границе и бива узроком оспромашења не само простијех ратара, него и другијех сталеча. Има некијех крајева гдје прослава крштења дјетета траје по неколико недјеља; пијанка послје крштења траје по два дана, — особито ако је син. Једне недјеље долази кума на бабине и донесе са собом пâr пилића, погачу, колача, а боца ракије и вина не смије фалити. Разумије се, да се за куму мора спремити част. Идуће недјеље долазе сусјетке, рођакиње и познанице на бабине, т. ј. да поздраве младенца, и донесе са собом по боцу пића. Несрећна мати, лежећи у бабинама, мора се ипак са сваким куцнути и мало гуцнути. Бабе пију док им не пође пиће на нос. А није

ни родиљи боље. Многе су се родиље од тога побољеле, много дјеце помрло, што је свакоме, ко живи на селу, познато. Од здраве, румене жене, послије два или три така крштења, постаје болешљива, блиједа домаћица, која се више не излијечи.

А шта да рекнемо за наше „крсне славе“ или „свето“? Како се то прославља код нас Србаља? Има крајева гдје прослављање „крсног имена“ ни мало није достојно ни онога, који слави, ни онога, који се слави. Тако се на некијем мјестима спрема по кући на осам дана прије славе. Ту се коље, мијеси, пече, ударају пипе (славине) у бурад, — по мало се троши итд. Гости, сродници и званице почињу се скупљати још прије „крсног имена“ на који дан, да баш не дођу на сами дан, јер то је уврједа за домаћина. А кад осване сама „слава“, ту је част до кољена и често се продужи тако и по недјељу дана. Не зна се ни ко пије, ни ко плаћа. Многи домаћин осјети тај расап у кући, али шта ће, обичај је. Да га не коре други. Многи се сиромашак и задужи, ако нема што му треба, само да прослави „крсно име“, да му тобож људи не приговарају. — А је ли то слава „крсног имена“? Не, никако. Већ „крсно име“, „своју славу“ треба овако славити. Призвати свештеника, да освети у кући водицу, да дјечици растумачи значај тога дана; да присуствују ако је могуће, сви на литургији, и тек онда, кад је дато „Богу, што је Божије, кад је св. угодник прослављен у цркви, кад је душа наша насићена духовном рањом“, онда тек треба да дадемо одушка нашој духовној радости, у кругу породице, пријатеља и знанаца, да прославимо тај дан с оним, што је је Бог дао. И то не у „ждерању и шипанштву, него да се обучемо у Господа нашега Хсуса Христа“.

А како је код брака? Ево, како је: Дошао отац да жени сина, па се пријавио код свештеника. Показало се, да син не зна ни једне молитве, а гдје који ни прекретити се. — „Како си га васпитао“, пита свештеник, „да ништа не зна, као незнабожац“?

„Тако му је, господине, Бог дао! Мати га је учила молитвама, но кад му је било двајест година, морао је пћи у службу Јевреју, те је тако заборавио и оно, што је знао“.

„А за што си га дао Јевреју у службу“?

„За то ваша милости, јер мора да одслужује за дуг. Родила се Наста, требало је почасти сроднике и пријатеље, као што знате, иде се на бабине и у род по неколико недјеља у застошце. Колико се ту потроши пића! За Насту је служио двије године као гончин, и ево роди се Јово, опет двије године, роди се Теодор и за њега годину. Тако прође пет година код Јевреја, и син ми све заборави“. Велите: то је измишљотина! Не, није, то је права истина.

А што још да рекнем о свадбама? Не би било лијепо да описујем све безобразлуке, којих нема ни код незнабожаца. Какве ужасне неугодности мора невјеста претрпити од пијаних сватова. Гледајући све то, заборављаш, да је ово XIX. вијек, већ ти се чини да живиш у V. или IV. вијеку.

Реците по души, могу ли се слични скаредни обичаји назвати хришћанскијем гостољубљем?

Не би ли боље било, кад би наш сељак, који у зноју лица свога заслужује корицу хљеба, на своју домаћу славу примао и погостио госте по примјеру изображене класе? На крштење позову се само сродници и ближи званци на

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ужину, гдје се не пије толико спиритуозна пића, већ мало кафе и нешто укувана воћа, што не штоди ни здрављу а ни цепену. Гозба послѣје крштења завршује се око 4 или 5 сати послѣје подне. Све је здраво, тријезно, пристојно, родилца расположена, дјетенце сиса из ње здраву храну. Богаташа и интелегентна човјека стоји крштење неколико форината, а сељака — неколико десетица. Зар је то паметно?

— А да како? Обичај!

— Ну било је обичај и у Сједињенијем државама у Америци, да је изабрани предеједник републике давао богату гозбу, разумије се, са разнијем пићем и вином. Пошљедњи предеједник, а особито његова жена, бијаху чланови друштва трјезноће. Они спремише богату гозбу на мјесто бутѣља с вином и шампањцем, поређани бијаху по столу бокали с водом. И прву здравицу наздрави предеједник с чашом воде и све остале здравице исто су тако наздрављене чистом водом! — То није измишљотиња, по ми не ћемо бити тако строги. Ми смо гостољубиви, јер смо Срби. Желимо само, да буде све достојанствено и пристојно. Кад се укоријени пчеларство, наш ће народ научити се кувати меду (медовину), вишњевину, малиновину итд. Почетак је већ учињен у некијем крајевима, особито сад како је вино скупо а и нема га, јер жилождер поједе све винограде; а и ракија се слабо произвађа; сви ће бити задовољни са скромном гозбом, прошалиће се, поразговориће се и разићиће се кућама. Исто је тако негодна пијанка на свадбама, гдје се збивају разне непристојности и неумјесне шале. Много је боља умјерена гозба и трјезноћа. Свирка и играње није овдје излишна, као и у образованом друштву, но не смије бити оно, што често бива:

незнабошка безобразна бука, скаредне пјесме, а често и тучњавае. Треба избјегавати све оно, што понижава нашу вјеру наше хришћанско достојанство.

„Тако је било код нас, тако и треба да буде“, рећи ће когод. Није било прије друкчије а сад друкчије с тога, што се вријеме промијенило и људи се, научени искуством, опаметили. Читамо у књигама кад се је год. 1511. војвода Угрех Виртембершки женио са баварском принцезом Сивилом, онда су за позваних 7000 гостију заклали 736 волова, 1800 телади, отворено је било 6000 буради воћа и из два студенца текло је дан и ноћ потоком црно и бијело вино. Можемо себи представити апетит тијех 7000 гостију, кад је требало толико месо на осам дана прије приготовљавати. Тако је било, но може ли се данас наћи у Немачкој такав безумник, који би хтио подражавати томе? Дакле, све оно, што је било, није било баш паметно, а што је главно, није било хришћански? Зар је паметно, зар је хришћански присилити сина да служи Јевреја пет година за пиће, потрошено код крштења троје дјеце? А то је истинит случај, који се догодио прије неколико година у мојој парохији! Ето, и у таком нашем неразумном гостољубљу надкриљују нас иноплеменици: ми се трудимо, а они се користе трудом нашијех руку. Ми пијемо, а код њих влада узорна трјезноћа. Ми бадавадишемо, а они нас са задовољством гледају, као какав предмет своје забаве. Наше куће пропадају, а они граде велељепне палаче нашом муком и нашом неразумношћу.

„Све ми је слободно, али није све на корист“ пише св. апостол Павле у I. посланици Коринћанима (6, 12).

Док још нема закона против пијанства, свакоме је слободно да пијанчује,

буде непристојан, да упропашћује своју породицу, да не поправља своје господарство, али би боље било, кад би се ми држали само светог старог хришћанског гостољубља и одстранили од себе коријен зла, ракију, а новце, које би за њу издали, употрејели на просвјету, школе, читаонице, на градњу љепшијех кућа, на набаву љепшег господарственог оруђа, боље пасмине код марве, на подизање лијепијех воћњака, рационалног пчеларства, на пристојније одијело, кревет и рубине, на справљање бијелијех новаца за црне дане и на мираз дјеци. Реците, није ли то боље? Заиста је боље, па ћете и Богу угодити и корисније ће бити.

18. Захвалност.

О захвалности читамо ми у Јеванђељу од Луке (17, 12—20). Исус исцијели десет губавијех људи. Губа је страшна заразна болест, која се врло ријетко могла излјечити. Губаве истјериваху из града, и, као псима, бацаху и додаваху храну. Од ове десеторице, које исцијели Исус, поврати се само један да му се захвали, и тај један бијаше туђин. А Исус запита: „а гдје су остала деветорица?“ Они не нађоше за умјесно, да се захвале за здравље, за живот. Примјерâ незахвалности има врло много и код нас Хришћана. У Америци живљаше један насељеник на лијепо уређеном свом посједу. По шуми живише дивљи Индијанци, који су кад-кад радили на овом посједу једино за храну. Најбољи раденик између овијех био је стари дивљак, но због старости изнемогао је тако, да га је насељеник отпустио. Стари раденик отишао је к својим дивљацима у шуму, гдје је врло кукавно живио. Једном наступи хладна, кишовита јесен и дивљаци не имађаху гдје да се склоне од кише а ни да улове

какву год дивљач, да се прехране. Стари дивљак сав прозобао, оде к свом господару и склони се под стреју. Кад га је његов пређашњи господар — насељеник видио, узе бич и оштро га истуче, и још напусти своје псе, од којих једва се спасе скочивши на једно дрво. Догоди се једном, да тај исти насељеник у лову зађе дубоко у шуму и заблуди, и узалуд је викао у помоћ и пуцао, нико га није чуо. Шума је била тако густа, да није ни звијездâ на небу видио, да би макар приближно знао, куда ће окренути. Блудио је цио дан, а у вече чује он из далека урљање дивље звјеради. Положај је био очајан. У негољи стаде се молити и пребацити себи своју тврдокорност према човјеку, свому ближњему, сматрајући страх од смрти казном Божјом за уврједу старога дивљака. На један пут нешта зашупта у цбуну и чује човјечји глас. Он се обрадова, но како се зачуди, кад из тамног цбуна познаде глас оног истог старца — дивљака, према коме се понио не само нехришћански него и нечовјечански. За њим дођоше још и други дивљаци, наложише ватру, испекоше дивљачи, валупаше јаја, која нађоше у гнијезду неке велике птице, и понудише га као госта. Како му је било прв души видјети ту великодушност код синова природе! Гладан као вук, јеђаше он слатко све, што му донијеше. После је ужине добродушни дивљаци наредише му кревет од лишћа и суве траве, а када се пробуди, у јутру, стари дивљак проведе га до куће стазом, само њему познатом. Господар — насељеник примив га тек сада као госта, усуди се рећи: „ја сам мислио, да ћеш ми се ти жестоко осветити за уврједу, коју ти нанесох“. Дивљак, подиже руку горе према небу, климну главом, хотећи тијем казати, да више биће, које је над

нама. не дозвољава убијати људе. „А и како би“, рече дивљак, „могао ти вратити зло за добро? Шест година јео сам хљеб твој и, премда си ме уврједио, ја заборавам то, кад се сјетим онијех година, кад си ме хранио.

Од тога времена жестоки насељеник постаде захвалан. Он је заповједио свјема својим слугама, да старога дивљака увијек као брата приме, а сâм га је отпустио обдаривши га кукурузом, који су дивљаци врло радо имали а више пута и крали из његова поља. Захвалност насељеника била је тако велика, да је он на свом имању подигао и школу, у којој се недјељом млади дивљаци учине читати. Он их је научио да се баве различитијем пословима, а послѣје их и покрети. Крштени дивљаци почеше градити себи куће, крчити шуму и сијати пшеницу и њихове општине бијаху примјерне.

У стара времена, када су још Римљани владали свијетом ишчаури се из њиховог искуства пословица, да је прости народ незахвалан. Да може човјек бити захвалан, треба имати добро васпитање из дјетињства, треба имати добро срце. Но ево сте видјели дивљака као примјер захвалности. То је са свијем природно. Дивљак, син природе, није искварен, по много је гори човјек искварен, необразован. Дивљак живи скоро таким истим животом као и животиња, по захвалности има и код животиња. Познато је, како се понашају коњи и пси према својим господарима. У првим вијековима Хришћанства живио је неки Андрокле — роб, који, лутајући по пустињи у Африци, наиђе на лава са отеченом ногом и уморена глађу. У ногу му се забо трн, којег он не могаше никако извадити, и нестајаше га од глади. Андрокле се сажали на тога невољника и имађаше толико смјелости,

да је приступио болесној звијери и извадио јој трн из ноге. На то је он већ био и заборавио. Но догодило се, да је он био осуђен, да га у Риму дивље звијери растргну. У то исто вријеме доведен је био у Рим из Африке новоухваћени лав, који је у позоришту на очиглед многобројних гледалаца био пуштан из кавеза да људе, осуђене на смрт, раскомада. Како су се зачудили сви гледаоци, кад је лав дотрчавши до Андрокла, омирисао га, застао и почео га само лизати, као најбољег свог знанца. Кад су сви присутни сазнали за узрок тога, захвалност дивље звијери пренерази све, и обојица, — Андрокле и лав — бише пуштани на слободу.

Ето тако, најокрутнија и најгрознија од све звијери показа за малу услугу таку захвалност своје добротинице. Чини се, да човјек, суштаство разумно, нарочито Хришћанин, не треба нити је способан за то, да буде за добро не само незахвалан, него још да и не враћа злим.

Но кад завиримо у породични живот многијех Хришћана, морамо признати, да је незахвалност код нас чудновата. Видјећете сина, којег васпиташе родитељи, не жалећи никаквијех жртава; они су уз кревет његов у дјетињству провели не мало ноћи, пролили су доста суза, предали су њему сав свој иметак. Но син на један пут заборава сву ту љубав и све труде својијех родитеља; узевши све у своје руке, иде он својим грјешним путем, не слуша добрих савјета очевих, не осврће се на сузе материне. Он присиљава своје родитеље да раде најтеже послове, забрањује им да узму комадић хљеба без његове дозволе, и они морају слушати од њега ужасне ријечи, и, често, такав несрећни отац оставља кућу, коју је сам градио, гдје не може да живи од пријекора и свађе, дијели се

од сина или одлази у свијет к бољијем људима. У мом животу виђао сам такове синове, виђао сам, гдје на цичи зими није син пустио сиједа оца у собу да се огрије код пећи, коју је сам лијепио. Но обично такве неблагодарне синове сустиже и казна Божија. Није бадава речено у петој запо-виједи: „Пошшиј оца свога и матер своју, да ти добро буде и да дуго поживиш на земљи“.

О, како се често догађа, да такав човјек, који се налази већ на крају про-пасти и коме ти пружаш руку помоћи, постане твојим највећим непријатељем, и за твоје добро срце враћа ти клеветом, поткопава ти имање, и шта више уско-рава ти смрт. На црну незахвалност треба да је спреман сваки, ко воли другима добро чинити; на срамоту Хришћанства изникла је и ова пословица: „не чини никоме добра, не ћеш имати непријатеља“.

Позајмиш ли коме новаца у скрајњсј нужди, избавићеш твојега друга од по-гибељи, но пази да се он не претвори у непријатеља, кад дође вријеме, да ти врати зајам. — Можемо запитати пастире душа, који се, због оскудице љекара, баве по нешто и лијечењем тјелеснијох болести, како им се захваљује? Обољела удовица — мати неколицине одрасле дјеце, од тифуса. Позвали свештеника, он ју спремио, али није пропустио дати јој и

хомеопатичка средства. Преко цијеле не-дјеље, не пазећи на хладну јесен, он ју посјећивао сваки даи и она оздравила. Кад је послје тога свештеник потражио од ње само неколико новчића за пружени јој лијек, она му га ускрати. И много, много примјера могло би се, на жалост, навести. Можемо увјерити свакога, да, кад је Спаситељу, који је излијечио де-сет губавијех, дошао један, и то туђин, да му се захвали, код нас бива још горе. Од стотине излијечених људи, једва ће се код нас наћи један захвалан. Но ипак не треба да нас то пријечи да добро чи-нимо свакоме не за награду, па ни за ријеч „хвала“, већ по дужности хришћанској.

Какова је незахвалност мрачнога на-рода, знао је за то божествени Спаситељ. Он је предсказао раније, шта ће му учи-нити. Он је, улазећи на магарету у Је-русалим, поздрављен био као цар, Сви су простирали по путу гранчице и хаљине и викали: „Слава“, но за неколико дана заборављена је била сва наука сва добро-чинства и чудеса и чуо се од тих истих људи једини глас: „распни, распни!“

За то, браћо, будимо увијек захвални свакоме, ријечима и дјелом, за сва добро-чинства добријех људи, по ријечима св. апостола Павла Колосајима „захвални бу-дите“ (Кол. 3, 15.).

(Свршиће се).

ЧУДЕСА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ.

Написао :

Игуман Дионисије Миковић,

управитељ манастира „Бање“.

(Наставак и свршетак).

Чудо 16.

О излијечењу руку галилејске царице.

Један галилејски цар обудови. Са упокојеном женом имао је врло лијепу ашкер по имену Марију.

Цар се оженио с другом женом која је такође била сасвим лијепна.

Али колико је ова царица била лијепна тијелом толико је била ружна душом.

Није могла ни да чује да јој је која женска у љепоти слична.

Слутећи царица да ће јој пасторка бити љепша од ње, дође на грјешну мисао: да је живота лиши!

Цар оде кроз царевину а она том приликом призва једног вјерног слугу па му рече:

„Хоћу да ме нешто тајно послушаш а јаћу те зато тако наградити, да ћеш бити срећан!“

Слуга јој се склетвом обећа извршити заповјед. Царица му рече:

„Прва царева жена родила је Марију, али не с царем него с једним другим рђавим човјеком. Од неваљала оца наследила је и чини неваљалства, с којима ће обезбастити царски дом! Узми је сјутра па реци да ћеш је извести на чисти зрак, и тамо је гдје год заведи у пустињу и уби је. За знак да си то учинио, донеси ми њезине руке!“

Овај слуга повјери тајну једном свом вјерном другу. Они се заједно спремише у вечер, да прије сванућа изврше грозно дјело!

У пола ноћи пробудил царица дјевојку, и рече јој: „Марије! Устани па са слугама изађи напоље а сад ћу и ја доћи да се заједно прошетамо и наудићемо чистог јутарњег зрака!“

Марија устаде, и са слугама уђе у кола. Кад видје да је воде у пустињу, сјети се што ће да сњом буде, подиже очи к небу, и са сузама помоли се пресветој Богородици:

„О пресвета Владичице моја Богородице! Друге помоћи и заступства немам осим Тебе; Твоја благодот нека ме неостави!“ Слуге јој рекоше: „Небој се царева шћери, нећемо ти никакво зло учинити!“.

Марија одговори:

„Зашто још неговорите истину? Маћеха моја, с лажима и пријеваром предала ме вама да ме убијете! Али ја имам наду у пресвету Богородицу. Она ће вас свију казнити за гријешно безаконо дјело. Него вас молим да ме одмах не убијете него да причквате док своју душу препоручим Њој и од Ње рођеноме Богу!“

Слуге јој одговорише:

„Кад си то знала, добро би учинила да нијеси с нама пошла, јер неби погинула, ни би ми увелико безакоње пали. А сад морамо извршити заповјед!“

И рече њима Марија:

„А зар се ви небојите Бога да ме праведну убијете?! Знајте, да тако безакоње неможе у тајности остати, ви ти ће праведни Судија оставити без заслужене казни ви вас, ни ону многљутиту лавицу, која ме је у ваше руке, на не праведно заклање, предала. Ако желите да се сачувате таква гријеха, а ви ме живу овдје оставите а њој реците да сте ме убили. Боље је да овдје сама од глади умрем него да ви окрвавите руке с невином крвљу!“

Ове и друге жалостиве ријечи говорила је са сузама и уздасима.

Њезине сузе такнуше се њихова срца и рекоше:

„Ми би те оставили живу, јер нам је жао да те убијемо, али нам је заповједила, да јој понесемо твоје руке, и ако то неучинимо ми ће мо од ње премного страдати. А и да те оставимо живу појешће те звјерови!“

Марија им рече:

„Ужасно је и једно и друго, али сам радија да ме поједу звјерови него људи. И заклинјем вас именом пресвете Дјеве, која је родила истинога Бога и Судију

свијех, немојте ме убити! А ако јој морате носити моје руке за свједоцбу, осијеците их и однесите!“

Положи руке на један дрвени пањ и они јој обије осјекоше, и царици однијеше. Царица их богато обдари.

Марија је остала на пола мртва и само је у памети звала пресвету Богородицу, јер ни ријечи није могла проговорити.

Док се она смртно борила наљезе туда један благородни младић син једног великаша у царевој служби.

Он се подигао са слугама у лов, па руковођен Божијом вољом, најиђе на обамрлу Марију.

Њено смртно стењање и уздицање, дубоко потресе његово добро срце. Колико ужас, не мање и дјевојачка љепота испуни га чуђењем. Младић је упита:

„Каж ми ко си и шта ти се збило?“

Марија му није могла одговора дати, него је сузама и уздасима помоћи искала.

Младић рече слугама:

„Није вријеме испитивању него помоћи, па кад је нас Бог овдје намјерио ради њене помоћи, треба да јој помогнемо. Узмимо је и попесимо је нашој кући“.

Кући јој набавили лијичнике и послје неког времена болови јој се умире и ране залијече.

Сви у кући, чудили се њеној љепоти, скромном, и разумном понашању.

На честа питања:

„Чија си шћер, и зашто су ти руке осјечене?“

Она је свагда ћутала. Тако је остала за све чудна загоњетка.

Младића који ју је нашао и са слугама кући допио, опчара њена смјерност љепота и доброта, па изјави својему оцу жељу, да му Марија буде супруга.

На ову синовљеву изјаву отац рече:

„Сине! из тебе збори љубав према овој красној дјевојци. Не чудим се, да си се у њу заљубио, јер колико је лијепа толика је добре душе и срца, и много је скромна и разумна. Али мој сине, ми треба да узмемо за тебе дјевојку од рода који је достојан нашег пријатељства, па ја немогу пристати, да се ти, мој мили син, ожениш са дјевојком која не само што је без руку него Бог зна за какву је своју кривицу без руку остала, и каквог је простог сељака шћер!“

Син одговори оцу:

„Слатки оче мој! Ја немогу вјеревати да ова красота, разум, доброта, смјерност и васпитање, потјече из просте крви. А да би и била шћер простог сељака, ја хоћу њу или ниједну. Мени се управ чини, да ми то неко невидимо заповједа!“

Видећи отац да син немијења одлуке, склони се и ожени га с Маријом.

Кад се цар врати у свој престолни град зачуди се, што му шћер нетрчи у родитељски загрљај, по навици, па упита царицу:

„А ђе је моја мила шћер Марија?“

Царица му одговори;

„Нежалости се царе, она је негдје тајно ноћу, утекла!“

Цар се јако изненади, и ожалости. Угрозним сузама налазио је одушка својој великој родитељској тузи.

Сумњао је на царицу, али је своју сумњу затајио надом, да ће Марији тако прије у траг ући.

Издао је најприје заповјест, да се најбрижљивије по свему галилејском царству тражи, и о њој распитује. За тијем је издао заповјед на све гувернере, и више чиновнике, да му дођу у престолницу

на велику коњску трку, надом, да ће том приликом што год дознати о Марији, и да ће му се жалост ублажити.

Ова заповјед стиже и свекру Марије. Кад се овај спремао да иде на царев позив, син му приступи и рече:

„Молим ти се, добри, оче, да мене пошљеш цару на трку, јер ти си већ остарио, па се бојим, да ти путовање и трка не изазове болести. Цару ћу рећи, да га покорно слушаш! Казаћу цару да си остарио па мене у замјену на трку послао. Наш је цар добар и неће ти на жао узети!“

Отац је пристао.

На поласку испросио син у оца благослов, целивао га у руке и препоручио своју Марију:

„Добри оче мој! припази на моју супругу, као што си на мене свагда пазио. А ако би Марија родила прије мог повратка, припази и на дијете као што си и на мене свагда пазио!“

Отац му обећао, и он оде испраћен благословом и сузом, оца и супруге.

Божијом вољом показао се на трци тако ваљан да му је сваки завидио, и од све госпoде био је похваљен.

Према његовој љепоти, разуму, доброти и сваги, неостаде царица равнодушна. Заљубљена у њ' призва једног његовог слугу и од њега дозна све што је он о господару своме знао.

Управ кад јој је слуга причао о доброти и љепоти Мариној и о њеној судбини колико му је позната била, стиже младом господину гласник од оца са писмом у ком писаше, да је Марија срећно родила двоје красне мушке дјеце. Овај глас силом грома удари у срце царице. Уплашена и смућена дозва к себи гласника, и потанко се извијести о рођењу дјеце. Лијено га обдари па му заповједи,

да јој се сврати кад крене да се кући врати.

Син се јако одрадовао гласу, одписао оцу, и благодарећи му на радосном гласу, препоручио му је, да добро нагледа Марију и дјецу, док се и он врати.

Гласник се пријави царици, а ова га сједе за готову трезу.

Царица је опојила гласника па му извукла писмо, које је син оцу слао, а на мјесто њега послала по гласнику своје писмо, као да је од сина. Писмо је гласило:

„Драги оче! Дајем ти на знање, да сам дознао да та моја жена јест шћер злочинца. За њена рђава дјела осјекли су јој руке. Али ни та дјеца нијесу моја! Па те молим, да убијеш њу и дјецу, док прочиташ ово моје писмо. И ако чујем да их нијеси убио, ја ти дома нећу никад доћи!“

Оца је ово писмо сасвим изненадило и ожалостило. Није знао шта ће радити. Тражио је савјета од другова, својте и пријатеља. Ови га свјетоваше да Марију с дјецом неубије, него да је пошље у пустињу, из које је доведена, и тамо да је с дјецом оставе Божијем промислу. Тако је и учинио.

Марија је остала у пустињи без икакве хране молећи Бога да јој удијели смрт прије него дјеци.

Ни сад није Марија престала звати у помоћ пресвету Богородицу. Непоколебиво увјерење у њено могућство, и нада у скору помоћ, блажила је њезину највишу тугу и жалост.

У пустињи је наишла на једну стазицу. С горким сузама и тешком муком загрлила дјецу с мишицама осјеченијех руку, па их однијела оном стазицом. Стазица је водила у једну пећину у којој је живио један пустињак.

Пустињак помислио на први мах, да је Марија Ђавољско привиђење. Али пошто се увјерио да је Марија анђелско чељаде, уступи јој своју пећину, а себи је нашао друго мјесто. Он је Марију брижљиво нагледао и хранио коријењем од разних биљка и дрвећа с којим се и сам хранио.

Отац је послао сину писмо, које је гласило:

„Љубезни сине! Ја сам испунио твоју заповјед као што си ми писао. Пожеллио сам те, него ми дођи што можеш прије!“

Коњска се трка довршила и син славодобитан весео, похитао кући. Али кад ненађе у кући Марију са дјецом, и кад дозна шта му је отац урадио, ражалости се, да га нико утјешити није могао.

Отац се правдаше писмом, а син одрицаше да писмо није његово. „Али заврши син „ја се и још једино надам у пресвету Дјеву Богородицу, коју моја Марија непрестано призиваше и величаше, да ће она свемилостива, сачувати њу и дјецу. О пресвета Богородице, сачувај ми њу, и дјецу од звјерова, глади, и свакога зла!“

Ово изговорив упртијем сузнијем очима у небо, оде са слугама у гору да их тражи.

Оне ноћи јави се у сну пресвета Богородица, Марији, и рече јој:

„Марије! У јутру ће доћи твој вјерни муж да те води дома, и престаће сва твоја туга и биједа. За невино страдање твоје, за вјеру и љубав коју имаш према мени, нестаће све твоје болести, и страдање и жалост ће ти се претворити у радост и весеље!“

Марија јој одговори:

„Благодарим ти пресвета Владичице моја, што ме неостављаш у биједама мо-

јима! Али допусти да те ја благодарна слушкиња твоја упитам: како могу бити потпуно радосна кад сам без руку. Него пресвета, преблагословена и пречиста Владичице моја Богородице, ја се непрестајем надати у твоју помоћ, јер Ти можеш што хоћеш измолити у Твога Сина Бога. Ти ми помози о свемогућа пресвета Богородице!“

Док је Марија ово изговорила чу пресвету Богородицу, гдје јој вели:

„Прими, Маријо руке твоје! Даривају ти се благодаћу Сина мога. Они, који мене љубе и несумњивом вјером утјечу покрову моме, добивају сваку помоћ!“

Марија се пробуди и заиста видје своје руке здраве као прије осјечења. Онуда, куда су руке осјечене биле остало је црвенило у облику конца за знак вјечног спомена.

Марију обузе радост и весеље а њезиној благодарности према Богу и Богоматери, није било краја. Све остало вријеме ноћи провела је у молитви, крстећи се и читајући анђелско цјеливање („Богородице Дјево“ и т. д.) што је и иначе свагда обичај имала.

У јутру чула љуцки разговор па изашла из пећине у сусрет мужу.

Муж и жена ронили су у загрљају сузе радоснице. А кад видје у Марије здраве руке и дозна, ко јој их је излијечио, с топлијем је сузама благодарио Богу и пресветој Богородици.

С неописаном радошћу вратио се оцу с дјецом и женом.

И отац их дочекао с неисказаном радошћу, а за добивене руке у Марије благодари Богу и Богоматери, и изда заповијест у својој губернији, да се за овај догађај празнује у славу пресвете Богородице редимице осам дана.

Сваки се дивео овоме чуду и о њему говорио славећи пресвету Богородицу.

Отац и син увјерили су Марију о лажном писму, и замолили је да им исприча своју историју.

Марија им почне приповиједати:

„Божија је воља да вам отекријем што сам до сад тајила!“ За тијем им исприча све, што нам је већ прије из из овог чуда познато. Своју жалосну историју заврши:

„Ово сам све до сад за то тајила, да не дозна наш цар, мој отац, јер кад би ме он видио без руку умро би од туге и жалости. А сад јавите оцу моме о мени, док му и ми стигнемо.“

Неисказано се сви обрадоваше, и Марији, као царевој шћери, указаше пристојне почести, с чиме су иначе вријеђали смиреност њезину.

Кад цару оцу стиже радосни глас о шћери обрадова се, да његову радост неби нико могао ни приближно описати.

Трећи дан стигла Марија с мужем, дјецом и пратњом у престони град.

Цар им са свијем великашима изашао на суерет.

Састанак оца и шћери био је дирљив и изазвао је сузу у сваком присутном оку. Отац и шћер дуго су загрљени лили сузе радоснице.

Царица се уплашила и сакрила.

Кад је цар све потанко дознао заповиједио је да се у сред града запали велика ватра. У тој ватри сагорјела је жива царица.

Други дан прогласио је цар свог зета за „цара-помоћника“ и напљедника пријестола.

Отац и својта цара — помоћника — напљедника стигоше у престони град на честитање, и благодарише Богу и

Богоматери на толикој срећи, и саградише за вјечни спомен, цркву пресвете Богородице, празнујући с највишом побожностношћу и све друге свете празнике пресвете Богородице и дијелећи сиромасима милостињу.

* * *

Хришћани! Нова царица Марија провела је свој живот у посту и молитви, дијелећи својим рукама милостињу сиротињи.

На питања, „зашто она то чини?“ одговарала би: „ове руке нијесу моје, него су дар пресвете небесне царице, и није лијено да се лијене у добротинству према њезиним слугама.“

Сва блага, која уживам, нијесу моја, него дар Свеблагог Бога; и право је, да од њих удијељујем потребнијем“.

Тек у дубокој својој старости преселила се царица Марија у вјечне блажене дворе.

Немилосрдно је и неправедно поступала маћеха са пасторком.

А они, који милосрђа немају, не врше вољу небесног оца.

И за њих вели св. Павле, најжешћи ревнитељ истините Христове науке:

„Њихово је грло гроб отворен, језицима својима варају, и јед је аспидин под уснама њиховим“.

Њихова су уста пуна клетве и горчине.

Њихове су ноге брзе да прољевају крв.

На путовима је њиховима раскопаване и невоља; и пута мирнога не познаце.

Нема страха Божијега пред очима њиховима¹⁾. Они који неправедно раде сију ватру, а жању пламен.

¹⁾ Рим. гл. 3, ст. 13, 14, 15, 16, 17 и 18.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Добро се вели: „Прије може мајка заборавити своје рођење, него Бог своје створење.

И Марија је много пострадала, али Бог није допустио да погине.

И свагда је била жива њена вјера и нада у Бога и у пресвету Божију матер.

И видјесмо да се није преварила, као што се неће преварити сви, који се истинито надају и вјерују.

И где излијечене и срећне царице Марије! Показује се благодарна, дијелећи милостињу и чинећи друга добра дјела. И нека нам служи за примјер: ради наше среће и спасења.

Свети Павле избрани сасуд Христов учи нас: „А добро чинити и давати милостињу незаборављајте; јер се таковијем жртвама угађа Богу“¹⁾.

И кроз благодарност познаје се добро љуцко срце и хришћанска душа.

Чинимо добра свакоме сваком приликом; јер и отац наш небесни чини нам свако добро.

И радујмо се и веселимо се и благодаримо Богу кад нам пружи прилику, да коме можемо добра учинити.

Будимо милостиви према онима, који нам сагријеше. И Христос нам је то заповиједио, велећи: „Будите дакле милостиви као и отац ваш што је милостив“²⁾.

И он прашта нама грјешницима. И он неће смрти грјешника, него хоће да се обрати и остане жив³⁾.

И нахранимо гладнога, напојмо жеднега и одјенимо голога; посјећујмо оне, који су болесни и у тамници, и странце у дом примајмо⁴⁾. И ако тако не радимо

рећи се нам Христос на страшном суду: „Идите од мене проклети у огањ вјечни приправљени ђаволу и анђелима његовијем“⁵⁾.

И тврдице оплакује св. Јаков велећи: „И богаство ваше иструхну, и хаљине ваше поједоше мољци. Злато ваше и сребро зарђа, и рђа њихова биће свједочанство на вас: изјешће тијело ваше као огањ“⁶⁾.

И будимо смирени; јер је мрека гордост Богу и народу⁷⁾.

„И Господ се противи гордељивима, а смиренима даје благодат“⁸⁾.

И никоме зла не учинимо нити се коме за зло осветимо.

И молимо се за своје злотворе.

Чувајмо се од сваког рђавог дјела, које би могло обрадовати ђаволског старјешину и сву његову паклену силу.

Ако тако узрадимо позваће нас Христос на страшном суду: „Дођите благословени оца мојега! Примите царство које вам је приправљено од постања свијета!“⁹⁾

И пјевајмо пресветој Богородици, као што је Марија пјевала са св. архангелом Гаврилом:

Богородице Дјкво, рѣдѣса кѣгодѣтнаѣ
Мѣје, господѣ съ тобою: кѣгословена тѣи въ
женѣхъ и кѣгословенѣ плѣдѣ чрека твоѣѣ,
ѣѣкв сѣса родилѣ ѣси дѣшнѣ нашихъ.

И пјевајмо још:

Подѣ крѣкомѣ твоимѣ, мѣти Бѣжѣѣ ѣже
надѣѣѣѣѣ на тѣѣ спасѣѣѣѣѣ: жизнѣѣѣѣѣѣѣ
ко родилѣ ѣси намѣ, животворѣѣѣѣѣѣѣ всѣѣ
вѣлю. (Служ. о усоп.)

1) Евр. гл. 13., ст. 16.

2) Лук. гл. 6., ст. 36.

3) Јез. гл. 33., ст. 11.

4) Мат. гл. 25., ст. 35. и 36.

5) Мат. гл. 25., ст. 41.

6) Јак. гл. 5., ст. 2. и 3.

7) Сир. гл. 10. ст. 10.

8) Јак. гл. 4., ст. 6.

9) Мат. гл. 25., ст. 34.

Чудо: 17.

О излијечењу очију кнеза Романа.

1288. године ослијепи Роман Михаиловић, велики черниговски кнез у граду: „Брјанску“.

Велики кнез послао је посланика у киевопечерски манастир с милостињом и молбом смиреном браству, да се помоли пред чудотворном св. иконом пресвете Богородице, да му се поврати очњи вид; и, да му образ св. чудотворне иконе пошље, да се и он пред њим помоли.

Браство му послало св. икону лађом. Лађа је чудесно пловила по ријеци; „Десње“

А при ријеци: „Свјење“ чудесно се јавно чудотворни образ пресвете Богородице на грани високог дуба!

Велики кнез положи пред светом иконом свечано обећање молећи се:

„О пресвета Богородице! дај ми да могу очима видјети свијет и Твој чудотворни образ! И колико год узмогнем видјети на све четири стране кад прогледам, све ћу то приложити дому Твоме, и саградићу Ти храм с манастиром на мјесту гдје Ти свемилостиво саизволиш“.

И гле чуда! молитва кнежева би примљена и он одмах прогледа!

* * *

Христијани! Излијечени кнез благодарио је Богу и пресветој Богоматери пјевајући величајне пјесме.

И он је обећање испунио. Први је почео са својима дворјанима сјећи дрва и уређивати мјесто за грађу храма и манастира.

Кад се грађа довршила даривао је манастиру сву непокретину што је видио кад је са очима прогледао.

И у манастиру је поставио Игумана. Спомен овог преславног чуда слави се 3. маја, с празновањем чудотворног образа.

Премилостив је и предобар према нама Господ Бог наш.

И немој мо га љутити лукавијем погледима; грјешнијем мислима и жељама и рђавијем дјелима.

А која је потреба да на себе изазивљемо његов гњев? Јер као што добри отац снабдије сина сваком потребом справљајући га на далеки пут, тако је и отац нас свију предобри Бог, снабдјео нас и храном и одјелом док прегазимо пут до Његових дворова.

А кад опет дође Исус Христос, да суди живијем и мртвијем, добријем и злијем, и када тад овај свијет преобрази у љепши и бољи, и добије вјечну славу и сталност, живјећемо у слави Христовог царства.

И тада нам неће требати ни хране ни одјела; јер ћемо живјети ка анђели, чисти бесмртни дуси.

А да свјема нама изрече Христос добар суд на страшном суду, заслужимо то сваким добрим дјелима докле свијета имамо.

А у свијем невољама које нас срећају на путу у блажену вјечност ће нема сујете, болијести ни жалости, призивајмо у помоћ пресвету Богородицу онаком вјером каквом бјеше испуњен побожни Роман Михаиловић, велики кнез у граду „Брјанску“. И пјевајмо пресветој Богородици:

Извакалюци ѧвнса оусерднw призкаюцима тѧ, пречистаѧ Кљчице, ѧже Пѧ рѧждшаѧ животѧмъ ѧ смѣртнѧ ѡкладяюца. (Служ. о усоп.).

Чудо 18.

О болести и излијечењу руке Хрисанта јерусалимскога патријарха.

У Сирији, међу многим манастирима, истиче се, као знаменит, и манастир „Гендла“.

Он постоји међу густим горама на источној страни града Дамаска, а далеко од овога четири сата.

Задужбина је Јустинијана грчког цара.

Своје име носи по оближњем селу „Сиднаџ“, које је Јустинијан манастиру поклонио.

Село су касније отели Турци али у њему не живе.

Манастир је много на гласу са чудотворне св. иконе пресвете Богородице, која се ту налази.

Ову свету икону насликао је свети апостол и јеванђелист Лука. Најприје се налазила у Јерусалиму, Божијему граду.

Неки монах из Анадолије отишао у Јерусалим, да се поклони светим мјестима.

На повратку свратио се у манастир „Сиднаџ“.

Као видљиви знак благодарности за указато му гостопримство поклонио је овом св. манастиру ову св. икону, коју је из једног јерусалимског храма донио. Он је испричао манастирском браству чудесну историју ове св. иконе, па се тад повратио у своје отачаство.

Браство св. манастира „Сиднаџ“ с великим је слављем и побожношћу смјестило ову св. икону у храм, одакле се прославила с многим великим чудесима.

Приликом атарјанског и етиопског нападања на онамошње Хришћанство, калуђери су се из манастира разишли и стали у редове Хришћана. Неки монах при одласку из манастира смјести ову св. икону у један мали камени ковчег за олтаром на горњем сједалишту.

Послије битке браство се сабрало у манастир, и на своје дивљење нађоше га неповриђена од непријатеља.

Браство благодари Богу и пресветој Богоматери, па хтједе да св. икону пре-

несе у храм, али нека невидљива сила не допусти је с мјеста помаћи!

Ова св. икона ту је остала. Пред њом су ставили кандило и преплели је сребрном решетком.

И од ње су се многи болесници здраво кући повратили.

Блажени Хрисант, јерусалимски патријарх, човјек добродјетелјан, побожан и врло разуман, посјетио је Дамаск, а из њега манастир Сиднају, да се пред овом св. чудотворном иконом поклони пресветој Богородици.

Нешто прије патријарховог доласка манастир Сиднаја претворен је у женски манастир.

Калуђерице и околни Хришћани дочекали су блаженог патријарха са искреном љубављу и пристојним почастима.

Послије одмора блажени патријарх поклонио се пресветој Богородици пред њеном светом чудотворном иконом.

Блажени патријарх замолио је монахиње, да му отворе ћивот, да види св. чудотворну икону. Ове му одговорише:

„Свети владико! Ћивот није закључан, него само покровцем покривен. Ми смо ову св. икону овако затворену овдје нашли. Чуле смо од калуђера што су прије нас овдје живјели, да се неда отворити ни с мјеста дићи; и ми нијесмо смјеле никад покупати, нити и сад смијемо. А ако блаженство твоје саизволи, оно нека покуша; а никоме и не пристоји, да то покуша, као теби, блаженоме архипастиру и светоме оцу. И ако ти не отвориш, ко би се смио послије тебе усудити да покуша“?

Блажени патријарх, у присуству калуђерица и многобројног народа, испјева „молебни канон“ пресветој Богородици, па пружи руку кроз решетку, да ковчег отвори. Али се не могаше ни дотаћи ков-

У чега, јер га рука смртно забоље и поста као мртва!

Болесни патријарх и много изненађени народ с калуђерицама молише пресвету Богородицу, лијући горке сузе, да излијечи руку блаженог патријарха, јер је није сагле намјере пружио на св. чудотворну њену икону.

Усрдну молбу прихватила је пресвета Богородица и патријарху Хрисанту излијечила руку, као што је и била.

* * *

Хришћани! Блажени патријарх испјевао јој је многе похвалне пјесме, и у знак неограничене благодарности приложио је на св. икону своју златну панагију с драгим камењем, коју је носио приликом св. службе.

У љепоти и скупоћи надмашила је све дарове на св. икони.

Свети Атанасије, јерусалимски патријарх, писао је са највишим страхопоштовањем о овој св. чудотворној икони на грчком и арапском језику.

Он вели, да свјетлост са Христовог гроба на велику суботу одсјаива у Сиднају над овом св. иконом.

И блажени патријарх Хрисант претрпије ужасне болове, али и доби неописану радост, јер се на њему јави дјело Божије и пресвете Богоматере.

Трпио је ужасне болове блажени патријарх, не роптећи, него славећи Бога и пресвету Богоматер.

И ми смо сви подложни трпљењу. Разна искушења насрћу на нас као лавови.

А оружје наше против тога непријатеља јест: трпљење.

Оно је оштро и јако и клопу пред њим грјешни нападачи.

И нека нам свагда бдије пред умнијем нашијем очима добровољно трпљење

Господа нашег Исуса Христа за наше спасење, као и трпљење оних многобројних светих мученика.

И нека трпљење с вјером буде свагда с нама при сваком добром и богоугодном дјелу, при болести и жалости, муци и напасти.

И при никаквом искушењу нека гњева и љутине не буде у срцу нашем.

И нека не изађе из уста наших псовка ни ружна ријеч, која би вриједјала наше хришћанско достојанство.

Нека срце наше буде испуњено трпљењем. И учи нас Господ Спаситељ наш: „Трпљењем својијем спасавајте душе своје¹⁾).

И свети апостол Павле истиче нам трпљење као хришћанску врлину. И ово су ријечи његове: „А род је духовни љубав, радост, мир, трпљење, доброта, милост, вјера, кротост, уздржање; на то нема закона²⁾).

„Колико их год по овоме правилу живе, на њима ће бити мир и милост³⁾).

И напредујмо у овима свијем добродјетелима, по Господу љубезна браћо и сестре!

И са вјером блаженог Хрисанта пјевајмо пресвотој Богородици:

Гѣаа Кѣчице, чѣстаа Бѣа нашегѣ мѣти, всѣхх творца неизречѣннѣ рѣждшаа, моли со аѣсли свачѣннѣми всѣгдаа благостѣ егѣѣ, страстѣй насѣ изкавѣити, и ѣставленѣ намѣх даѣти грѣхѣѣ. (Богор. отпустит.).

Чудо 19.

О св. Григорију неокесаријском архијепископу и чудотворцу.

17. новембра празнује наша св. црква светог Григорија неокесаријског патријарха и чудотворца.

¹⁾ Лук. 21, 19.

²⁾ Гал. 5, 2, 2—3.

³⁾ Гал. 6, 16.

Живео је при Аврилијану цару (267. године).

Дуго времена проживео је у пустињи строго постећи и најусрдније Богу се молећи.

Посвећен је за епископа у Амасији од амасијског Федима.

Као епископ показао се ревностан и добродјетелан, једном ријечју достојан свог узвишеног светог чина. С тога га је Господ удостојио великијех небеснијех дарова и прославио на земљи великијем чудесима, као што о томе читамо и у његовом животопису.

Кад се једном св. Григорије ноћу по свом обичају молио Богу, расвијетли се необичном свјетлошћу његова ћелија. У свјетлости угледа св. Григорије жену премного благу и лијепу, и с њом једног лијепог и благог старца. Свети Григорије веома се изненадио и зачудио. Сјетио се да у жени види анђелску царицу, пресвету Богородицу, али се није могао сјетити: ко је онај старац. Из те неизвјесности истрже га глас пресвете Богородице која повика старцу:

„Јоване, љубезни учениче Сина и Владике мога и богословља тезоимене, покажи тајанство истините вјере овоме Григорију вјерноме слози учитеља твога да му јасна буде богословска истина, како га неће моћи побједити ни један јеретик!“

Чувши ово св. Григорије позна у старцу св. Јована јеванђелиста.

И приближише се к св. Григорију пресвета Богородица и св. Јован, и научише га православном исповиједању вјере.

Његов животописац свети Григорије Ниски, брат св. Василија, пише, да је св. Григорије неокесаријски, по овој науци написао науку о тајинству пресвете Троице.

У свим својим молитвама призвао је у помоћ пресвету Богородицу, и њезином помоћу учинио је многа чуда на велико дивљење онијех, који су и видјели и слушали. Овдје ћу саопштити једно чудо, да кроза њ' читаоци виде какву милост код Бога уживају сви, који испуњавају његове свете заповиједи и несумњивом вјером призивљу у помоћ пресвету Божију матер.

У Неокесарији, гдје је свети Григорије архијереј био, постоји велика ријека по имену „Лвкос“ (вук). Она зими придође и поплави селска поља, подави стоку и много чељади.

Околни сељани замоле св. Григорија да им помогне у овој превеликој неодољивој невољи. Св. Григорије препоручи им, да имају наду у Бога, па пође с њима на ријеку, носећи у руци прост сухи штап.

На ријечи се св. Григорије помоли у себи тајно Богу и пресветој Божијој матери, па забоду у крај ријеке свој штап и велегласно рече:

„У име Господа нашег Исуса Христа и пресвете Богородице Дјеве Марије, заповиједам ти ја слуга Божији и Божије матери, да већ не излазиш из корита твога ни да прођеш овај штап мој!“

И гле чуда! Сухи штап пусти жиле, прозелени се и разграна.

И ријека се тај час поврати у корито, и никад већ није преко њега изашла! Устане до дрвета „светитељеног штапа“; па се опет на траг врати.

* * *

Хришћани! Ни мисли немамо да докучимо Божије тајне.

И светијем анђелима оне су непознате.

Ни ријечи немамо за безгранично могућство и славу Његову.

Предубока је дубина богаства, премудрости и разума Божијег¹⁾.

И нема Бог почетка ни свршетка ни границе.

И рече Бог Израиљћанима: „Нека знате и вјерујте Ми, и разумите, да Ја јесам, и прије мене није било Бога, нити ће га бити“²⁾. И рече: „Ја сам први и пошљедни“³⁾.

И нема ствари, која није позната пред њим. „Него је све голо и откривено пред његовим очима“⁴⁾.

И све што Господ оће он створи на небу и на земљи⁵⁾. И нема мјеста, гдје њега нема.

И ништа Богу није немогуће⁶⁾.

И разуму његовом нема броја⁷⁾

И благ је Бог, и сваки добри дар и поклон савршени одозго је, долази од Оца свјетлости, у којег нема промјењивања, ни мијењања свјетлости и мрака⁸⁾.

И он заповиједа своје сунцу, те обасјава зле и добре, и даје кишу праведним и неправедним⁹⁾.

И праведан је Он и сваког ће по заслуги наградити. И рече Он, да ће нам платити и ако кога напојимо са чапом студене воде¹⁰⁾.

А истините су ријечи његове, јер рече он: „Докле небо и земља стоји, неће нестати ни најмањег словца или једне титле из закона, док се све не изврши“¹¹⁾.

И триличан је Бог и именује се св. Тројица, т. ј. Бог Отац, Бог Син и Бог Дух свети.

1) Римљ. 11, 33.

2) Пс. 43, 10.

3) Ис. 41, 4.

4) Евр. 4, 13.

5) Пс. 134, 6.

6) Јов. 41, 2.

7) Пс. 146, 5.

8) Јак. 1, 17.

9) Мат. 5, 45.

10) Мат. 10, 42.

11) Мат. 5, 18.

И божанство сва три лица јест једнако.

И Бог отац није рођен, нити происходи, Бог Син рођен је од Бога Оца прије вијека и свијета; Бог Дух свети исходи од Бога Оца прије вијека и свијета,

И нити је које лице у божанској природи више ни које мање.

И сва три су лица у божанским својствима сасвим равна и једнака, и по суштству своје нијесу три Бога, него је само један истинити Бог.

И нико ни разумје ум Његов нити се с киме свјетова.

И смиравајмо се под руком Његовом неограничено могућом.

И жребије наше у Његовим је рукама, и немојмо посумњати да ће Он с нама управљати како он с нама саизволи.

И кад хоћемо да се спасемо славимо сви: Оца, Сина и свјатаго Духа, Тројицу једносушту и нераздјелну¹²⁾.

И молимо се светој Тројици, т. ј. Богу Оцу, Богу Сину и Богу Духу светоме, као једноме и истинитоме Богу: „Пресвета Тројице, Боже наш, слава тебе“¹³⁾.

И клањајмо се пресветој Тројици: једноме истинитоме Богу, као што нас света мати црква позивље, пјевајући:

„Прїидите людїе трѹпостасномѹ Божествѹ поклонимса Ѣмѹ во Отцѣ, со свѣтлым Дѹхомѹ“¹⁴⁾.

И пјевајмо пресветој Богородици:

Рѡдѣисѹ царїце мѡтеродѣвственнѡм сѡбѡ, всѡкѹ во ѹдобѡвсѡрацѡтелнѡм благоглаголанѡм ѹста, вїтїйствовати немѡгѹтѹ тебе пѣти достѡйно: низѡмѣвѡетѹ же оѹмѹ всѡкѹ, твоѡ рождество разѡмѣти, тѣмже та соглѡснѡ сѡвїмѹ. (Ирм. Трѡјч.)

12) Пјес. на литур.

13) Кан. Тројич.

14) Веч. стих. слав.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Чудо 20.

О невјерном другу.

У кијевопечерској лаври у цркви пресвете Богородице, постоји св. чудотворна икона пресвете Богородице.

Јован и Сергије, два кијевска грађанина сродили се пред овом светом иконом духовнијем браством.

Кад су у тој светој намјери ступили пред ову свету икону видјели су на њој свјетлост сјајнију од сунца.

Послије неколико времена Јован се разболи на смрт. Прије смрти раздијелио је један дио свог имања сиромасима, а 1000 „гривенз“ сребра и 100 „гривенз“ злата¹⁾ оставио је свом петогодишњем сину Захарији.

Ове новце даде свом духовном брату Сергији, да их он даде Захарији кад одрасте, а до тада да он с њима и са Захаријом управља.

Захарија у својој петнаестој години заиска новце од Сергија, а он му одговори:

„Твој отац дао је све имање Богу, у њега питај за сребро и злато, он ти је дужан, а ја ни теби ни оцу твоме нијесам дужан ни једног златника“!

Захарија га је молио, да му да пола, послје трећи, а најпослије десети дио. Али Сергија не хтједе ништа дати! Најпослије рече Захарија Сергију:

„Кад велиш, да нијеси за мене примио новце од мог покојног оца, а ти хајде са мном у цркву пресвете Богородице и тамо ми се се закуни пред чудотворном светом иконом пресвете Богородице, пред којом си ти с мојим покојним оцем учинио свезу духовног браства“!

¹⁾ Руски новац. Данашњи гривен вриједи 10 „копјех“, а 10 копјех вриједи око 14 новчића или 28 хелера.

Сергије пође с њим и криво се закуне, да новце није примио!

Послије заклетве пође да цјелива св. чудотворну икону, али му пресвета Богородица не дозволи ни да јој приступи! Тад Сергије изађе поражен из цркве и повика на глас:

„Преподобни оци: Антоније и Теодосије, не пустите ме немилосном сотони, него се помолите пресветој Богородици, да ми опрости и да ме ослободи од великог броја бјесова, који ме наћераше на гријех. А злато и сребро, што ми покојни Јован предаде, да дам Захарији, налази се у мојој соби, и нека га узме Захарија“!

Одмах су послали по новце и наћоше мјесто 1000 сребренијех „гривенз“ 2000, а мјесто 100 златнијех наћоше 200 „гривенз“.

Захарија поклонно је ове новце игуману свете кијевопечерске лавре, а овај је с њима саградио цркву у славу светог Јована претече и крститеља.

* * *

Хришћани! И над Сергијем се испунила ријеч пророка Давида: „Бог неће безакоња“²⁾. Он неавиди све, који безаконо раде³⁾. Он ће погубити све који лажно говоре⁴⁾.

И безаконо дјело учини Сергије! Одоље сатана срцем његовим.

И оскврњен невјером и кривоклеством хтједе цјеливати свету чудотворну икону пресвете Богородице.

Али не дозволи му Господ и пресвета Богородица, да цјелива Њезин св. чудотворни образ.

„Јер у онога, у кога су уста пуна клетве, горчила и лажи, под његовим је је језиком труд и болест⁵⁾.“

²⁾ Псал. 5, ст. 5.

³⁾ Псал. 5, ст. 6.

⁴⁾ Псал. 5, ст. 7.

⁵⁾ Псал. 9, ст. 7.

О, чувајмо се невјерства и кривоклества, јер то презире Бог и поштени народ; и кривоклетници и невјерници неће видјети Божијег лица; јер Господ је само „род праведнијех“¹⁾.

Кривоклество и невјерство је гријех који руши људски мир, спокојство и срећу; подгриза срце, топи душу, губи здравље, помрачује част и добро име.

О, чувајмо се тога, да нас Господ не одбаца од себе!

О ви старјешине, учите млађе закону Божијему и примјерима им предњачите, да не погину.

А Господ ће вас наградити са вијенцем каквог на земљи нема, а који никад не вене.

А „тако ви млади слушајте старјешине; а сви се слушајте међу собом, и стеците понизности; јер се Бог поноситима супроти, а пониженима даје благодат“²⁾.

„Понизите се дакле под силну руку Божију, да вас повиси кад дође вријеме“³⁾.

„Све своје бриге баците на Њ, јер се он брине за вас“⁴⁾.

¹⁾ Псал. 13, ст. 5.

²⁾ I. посл. Петрова 5, 5.

³⁾ I. посл. Петрова 5, 6.

⁴⁾ I. посл. Петрова 5, 7.

„Будите тријезни и пазите, јер су-парник ваш, ђаво, као лав, ричући ходи и тражи, да кога прождере“⁵⁾.

„Браћите се од њега тврђом у вјери, знајући, да се таква страдања догађају вашој браћи по свијету“⁶⁾.

А побједиоци бићемо ми ако у срцу свагда имаћемо Божијег страха и будемо се управљали по Његовијем заповиједима.

А награду за то даће нам он, какву смртни ни замислити не могу; јер: „Благо онима, који врше заповијести његове“⁷⁾.

И пјевајмо пресветој Богородици:

„Црѣце моѧ прѣкѧга, надѣжде моѧ богорѧдице, прѣмѣлице сѣркѧмъ, ѧ страннѧмъ прѣдстѧтельницѣ, скорѧциѧмъ рѧдѧсте, ѡбѧдимѧмъ покровѣтельницѣ, зрѣши моѧ вѣдѧ, зрѣши моѧ скѧркѧ: помози ми ѧкѧ немѧциѧ, ѡкорѧи мѧ ѧкѧ страннѧ: ѡбѧдѧ моѧ вѣси, разрѣши тѧ, ѧкѧ вѧлиши: ѧкѧ немѧмъ инѧмъ помѧци рѧзрѣкѧ тебѧ ни инѧмъ прѣдстѧтельницѧмъ, ни вѧгѧмъ ѡтѣшѧтельницѧмъ, тѧкѧмъ тебѧ, ѡ Бѧгомѧти, ѧкѧ да сохраниши мѧ и покрѧши во вѣкѧ вѣкѧмъ, ѧминѧ“.

(Мол. акат. пресв. Богородице).

⁵⁾ I. посл. Петрова 5, 8.

⁶⁾ I. посл. Петрова 5, 9.

⁷⁾ Јов. открив. 22, 14.

ХРОНОЛОШКИ РЕД МИТРОПОЛИТА (ЕПИСКОПА) СРПСКО-ПРАВОСЛАВНЕ ДАБРО-БОСАНСКЕ ЕПАРХИЈЕ.

До данас изашла су три шематизма православне митрополије и архидијецезе дабро-босанске за годину 1882. и 1883. посебно а за 1884., 1885. и 1886. годину у једној књизи, дакле свега три књиге.

С тога ћемо из тијех шематизама донијети све што је тамо речено о појединим митрополитима, као и хронолошки

ред митрополита (епископа) дабро-босанске епархије у неколико поправљен у годинама и мјестимице допуњен са податцима, што су нам до руке дошли. Податци су у главном извађени из архиве васељенске патријаршије у Цариграду (Види новине „Неологос“, број 6466. од 6. фебруара 1891. г.).

„Још у почетку VI. вијека налазимо у Босни трагове Хришћанства и спомена о епископима: Виталису и Андрији (530 до 532), који бијаху у римским насеобинама. (Види Tomaschek op. cit. p. 520 — Klaić 38)“.

„Све владике босанске, који припадаху православној цркви, можемо подијелити у три периода. У први долазе познате владике до св. Саве; у други од св. Саве до пада пећске патријаршије под цариградску; а у трећи од пада пећске патријаршије до данас“.

„По историчним изворима зна се, да су Срби почели у већим масама примати Хришћанство под владом цара Ираклије; а под Василијем Македонцем примише сви Христово Јеванђеље од грчких свештеника, и веће покрајине имађаху своје владике. Од босанских спомињу се ови од српске народности:

Први период.

„По Мавро-Орбину, Лукарису и Фарлатију, бјеху у Босни XII. вијека ове владике:

1. Теодор 1068. године.
2. Владислав 1141. „
3. Милован 1150. „
4. Радилост 1171. „
5. Данил 1191. „

Бијаху ли ових пет архијереја строго православно или заражени сектом патаренском, то критички није још разјашњено? Од кога се они рукополагаху, и да ли зависиле од рашког митрополита? то спада у историчну расправу.

Други период.

1. Христифор. По рукописном троичанско-пљеваљском требнику, у списку владика — епископа „двбарски“, стоји Христифор на првом мјесту. (Гласник срп. уч. друштва XXIX.) Могло би се дакле

претпоставити, да је Христифор првенац на тој епископији, постављен од св. Саве 1220. године.

2. Јоаникије. Он је други у списку троичанског требника.

3. Исаија. У истоме требнику спомиње се као жив, али почем послје Јоаникија иде њих шест у реду, то се може мислити, да је троичански требник доцније преписан. Исаију, који бјеше при архијепископу Јакову, можемо ставити у године 1286.—1291. (По госп. И. Руварцу).

4. Јован I. И ако га на овоме реду нема у списку троичанском, спомиње се између 1293.—1307. при архиепископу Евстатију II. (Mon. Serbica 60).

5. Методије 1322 (М. 564. Л. 54), као и у требнику троичанском.

6. Никола. Бјеше при краљу српском Милутину 1329. такође и у требнику.

7. Јован II. На реду је пети у троичанском требнику; па онда

8. Ширидон.

9. Јован III.

10. Велимир Владимировић 1463.

11. Јован IV.

12. Петроније (у сопоћанском списку).

13. Гаврило 1578. одселио у Аустро-Угарску са 70 калуђера из манастира Рмња, и тамо подигао манастир Марчу.

14. Аксеније 1589.—1592. а можда и више година.

15. Теодор 1614.

16. Макарије 1620.

17. Исаија 1622.—1656. Овај је дао направити у саборној цркви хилендарској, покрај првог игумановог стола, други одма уз њега стб украшен седефом год. 1635. (Види старине хилендарске архим. Дучића 1884).

18. Логгин 1656.—1668.

19. *Меленшије* 1668.¹⁾
 20. *Христифор* 1668.—1681. (при њему као помоћник бјеше епископ Дионисије).
 21. *Атанасије* 1681.—1688.
 22. *Висарион* 1690.—1708. августа 14. (при њему епископ Исаија).

23. *Мојсеј Пешровић* 1709.—1713. назначен као митрополит босански, наскоро је премјештен био на биоградску епархију. Врло је чувен и знатан у црквеним дјелима међу прекосавским Србима. Преставио се 27. јула 1730. г. у Биограду, гдје је и сарађен.

24. *Меленшије Миленковић* 1713. до 1740. Посвећен послѣ Мојсеја, с благословом пећског патријарха и сагласијем свега архијерејскога збора, први је пре- нио 1717. годину владичанску столицу у Сарајево. На дику и понов управљао је црквом пуних 27 година и 6 мјесеци. Умро је 24. децембра 1740. год. и десно му се на опијелу (25. декем.) пећски патријарх Јоаникије Караћаоглије, цариграђанин. У крмчији сарајевској налази се ова биљешка на дну листа о њему: „Престави се въ лѣто гни 1740. декемвриа кд въ сараеве въ свој резиденцији въ дни клженнешаго и стѣншаго гна гна Јоаникиа караћаоглиа грека константинополца иже савчине над гробниих пеніемиз въ ке декемвриа въ церккви сго архангелској сараевској правкъ престолъ босанскіе митрополин лѣта кз и мѣсцей з і доврѣ чнасе словесное свое стадо ѿнде ка гдѣс кдди емѣ вѣчнаа памать са праведниин.

25. *Гаврил Мијић* 1740.—1752. Називао се је православни архијепископ Дабарски, Травунски, Зворнички, Мачвански, Клинички и всеја Босне митрополит (види „срп. далмат. магазин“ од год. 1863. стр. 167). Већином становао је у манастиру Гомоници. Осим тога назвао се и „тре-

бињски“, а 1752. и „ексарх“ патријарха васељенског трона. Није оставио најбољу успомењу. Посветивши некога у свештенички чин на пређеосвећеној литургији, те и иначе бивши народу врло досадан, као охол и гордељив, буде лишен чина 4. маја 1752. год. „при сдѣйскомъ домѣ“.

26. *Пајејије Лазаревић* 1752.—1756, прије бивши архимандрит манастира Пиве. Посвећен је у Пећи од патријарха Атанасија мјесеца јуна 1752. умро је 2. фебруара 1759. У сарајевској крмчији стоји о њему ова биљешка: въ лѣто 1752. юніа 21. дна въ дни клженнешаго и стѣншаго гна гна Яднасіа втораго архіепіскопа пекскаго Патріарха серкскаго во патріархін сервској вистъ пощениъ на престолъ босанскіе Митрополин преосщении гни Паііин лазаревичъ в. м. православни митрополит дакарски и всей Босни иже престави се въ сараеве лѣта гна 1759. го фаврѣаріа 2-го дна въ дни клжннешаго и стѣншаго гна гна Куріла втораго архіепіскопа пекскаго патріарха серкскаго.

27. *Василије Бркић-Јовановић*. 1760. до 1766. Прије бивши косовски епископ, 25. марта прочитано би у сарајевској цркви писмо патријарха Калиника, с којим именује Василија за митрополита добро-босанског.

28. *Серафим* 1766.—1767. Овај бјеше први од грчке народности и потписа се са још седмерицом архијереја на молби васељенском патријарху Самуилу и отоманској порти, да се пећска патријаршија посве укине, и подвргне цариградској. Са овим архијерејом дошао је и ексарх Данил, те су се оба потписала на уставу сарајевске цркве грчким потписима. (У протоколима цариградске патријаршије стоји записано у уништењу пећске патријаршије (види лист „Православље“ од год. 1872. стр. 267).

29. *Кирил* 1767.—1779.

¹⁾ Спомиње се у „Неологосу“ а нема га у реду митрополита у поменутих шематизмима.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

30. *Пајсије* 1779.—1794¹⁾. При њему епископ Јоаникије (Херцеговац) доцније од 1804.—1807. зворнички митрополит. Овај Јоаникије након трогодишњег боравка у Зворнику, разболио се и у Сарајеву, гдје је ради лијечења дошао, преселио се у вјечност, а сахрањен је у сарајевском старом гробљу, гдје му се још и данас плоча од камена са натписом види.

31. *Калиник* 1806.—1816. при њему братић му епископ Јосиф и Венадикт Краљевић. Због наступившег турског зулума по пропасти Карађорђевој у Србији, Калиник је побјегао у Цариград, а мјесто себе оставио свога епископа Венедикта, који је такође послје неког времена побјегао у Далмацију. (Види Шематизам православно епархије далматинске и цетријске за год. 1892. стр. 9).

32. *Венијамин* 1816.—1835. У народу је оставио лијепу успомену. Овај митрополит имао је помоћника епископа Глигорија.

33. *Амвросије* 1835.—1841. Чувен је по својим одношајима са руским „старобрјадцима“, а умро је у Цили (Штајерској).

34. *Игњатије I.* 1841.—1852. Био је родом са острва Лероса а умро је у Цариграду од срчане болести.

¹⁾ Овај митрополит никако се и не спомиње у шематизмима нити га има у реду. У читули Стаке Попадића из Сарајева стоји ова биљешка: „1786. Ди и зиа кадъ бидъ ефилир еромонахъ Мојсеј штъ монитира екатоггѣдиничка Лакри у Сарјеку и на глѣжжн тогождъ крелина кистъ архѣијерѣј Пајсиј Дакро-коганики 1787. Митрополит“. Тако исто овај се митрополит спомиње и у новинама „Неологосу“ број 6466. од 1891. год. као извадак из архиве цариградске патријаршије.

Осим тога био је Добро-босански епископ *Симеон*, по незна се у којој години и који је на реду. Овај се називао у посланици својој овако: Епископ Добро-босански, фојнички клишки и далматински (Види ерп. далматински магазин за год. 1843. страна 105).

35. *Прокопије Визант* 1852.—1855. Овај митрополит имао је помоћника епископа Антима, рођеног у Босни Србина, сина свештеника Захарије, ефимера сарајевског; а послје смрти синовљеве постане отац епископом, под именом Софроније. Обадва ова епископа отац и син умрли су у Сарајеву, и упокани су у старо гробље названо Васиљева башта. Прокопије је премјештен на епархију созагатополску.

36. *Дионисије I.* 1856.—1860. Родом из Татавле а умро је у Сарајеву. При њему био је епископ Неофит а најприје Софроније, родом из Босне (види број 35), Дионисије био је понешен за благољепије црквено, и заслужно је похвалу, која му се и данас одаје. Његовим настојањем гробље православно ограђено је зидом, авлија старе цркве проширена и доста поправљена.

37. *Игњатије II.* 1860.—1868. Овај митрополит умро је 1868. у Бањалуци. приликом његове каноничне посјете, болујући дуже времена, и упокан је ондје у опште хришћанско гробље, гдје му се и данас познаје гроб. За живота оставио је, од своје мирије 90.000 гроша турских, да се у Бањалуци заведе богословија, која се тим поводом и завела још за његова живота 1867. а већ је г. 1875. укинута; а у њену похвалу може се слободно рећи, да је добро напредовала, јер је освједочено, да је неколико ваљаних свештеника и учитеља из истога завода изишло, који и данас својим добрим понашањем одликују се. Овај митрополит био је најприје код Игњатија I. спомоћник епископ; а он опет имао је спомоћника епископа Висарнона.

38. *Дионисије II. Илијевић* 1868—1871. а послје тузлански. При њему епископ

Данил. Дионисије умро је у Цариграду 1894. год.

39. *Појсије* 1871.—1873. умро у Сарајеву и укопан у гробље опште.

70. *Антим* 1873.—1880. Овај се захвалио и стављен је у мировину, живио је приватно у Бечу гдје је и умро у 1884. години.

41. *Сава Косановић* 29. марта 1881. (посвећен). Дао оставку 15. јуна 1885. год.

42. *Ђорђе Николајевић*. Посвећен на пријестол дабро-босанске епархије у Сарајеву 2. фебруара. 1886.

Под бројем 15, 16, 17, 18, 20, 21 и 22 спомињу се у књигама по запискама у сарајевској старој цркви; а под бројевима 18, 19, 28, 30, 31 до краја спомињу се митрополити у „Неологосу“ по хронолошком реду.

Ђ. П. п.

ДИЖИМО МОРАЛ!

І. писмо уреднику „Б.-Х. Источника“.

Возљубљени у Христу брате!

У свијету свакаквијех зала. У свијету свакаквијех чуда! Десно и лијево, напријед и назад — свега и свачега. Многи се данас стара, да ужива, како то његово срце жели и осјећа.

Нек је сит и задовољан у новцу, а што ће он рђав углед имати у народу; што ће га многи презирати и омаловажавати; што му душа стоји у прабини гријеха, то је многоме данас двадесет девета брига!

Нек се има доста изјести и попити, — како ће тијело удешеније бити за црва, то им је доста — и то је по њиховој — тако рећи лудој мисли, добро и узорито!...

Бог човјека није створио за то, да се човјек свјетским блатом каља, него је Бог створио човјека — дајући му разум и слободну вољу, а тим га уподобио самијем анђелима; поставио га је господарем свијета; — удостојио га је вјечите славе и блаженства; дао му је особити дар говора... У свакој ствари човјек види Бога. Из сваке ствари човјек треба да чита: Божију величину, непостижимост и свемогућство.

Читајући сву природу, ту велику књигу Божију, човјек треба да се очара дивнијем поретцима, које је само виша сила могла створити; да слави и хвали непрестанс вјечног Творца, који је свакој ствари — цијелој природи дао складност, да никакав разуман човјек не може рећи: „*Ово није шребало*“, или: „*овако би боље било!*“ и т. д. Јер, који би се Богу усудио и за длаку, какву примједбу ставити, тај би показао, да је задојен ништавилом, да му је разум

мрачан. И, то не би био човјек, него сотона, који сије рђаве мисле своје међу људе, да се људи одреку јединог источника свега блага — Бога, Његовог јединца Исуса Христа и утјешитеља Духа... — „*Доиста, да човјека нема на овом свијету, једна би цијела његова половина празна, а друга без чувства и правога разума била. Он је дакле вијенац и накит свију Твојих, Господи створења; но он је умни њин старјешина и владалац.*“

Али шта би човјек, па још овако умом и срцем као што је обдарен, на овом свијету био, да нијеси Ти, милостиви Творче, из превелике Твоје љубави и доброте светој Твојој мудрости толике мудрости и толика чудеса на њему створио? Ах! одиста најсиромашније под небом створење. Шта је потреба и чуда он до сад за себе пронашао! Чим би их он дакле онда намирио и задовољио! Но сад у оволиком богаству и имању, које је од тебе добио, у чему би се још на недоскудицу потужити могао? Ни у чему доиста, осим у том само, што Ти, благи Боже, не умјје по мјери Твоје превелике милости довољно благодарити, и што није толико јак, добар и разуман, колико би ваљало, да Те свагда својим оцем и највећим добротвором назива. Ах! Колико га његова нејака мудрост не вара, колике га његове слабости с пута добродјетељи не свраћају, како је често он, пуштивши узду својим страстима, мучан и зао, и како је често, запуштивши изобразење свога ума, несмислен и глуп!“ — Ето, шта вели учени Србин Јован Стејић.

Морал данас — међу људима, у већем је дјелу пао. С тога сваким даном видимо у људ-

ском животу биједа и напасти; јер многи неће и не знају, како треба у животу, да се владају!

Христос Спаситељ говори преко свог најмилијег ученика — еванђелиста Јована:

„Илиџи зашкѣди мѡл њ ѡблѡдѡлѡи нѡхъ, тоѡ ѡгъ ѡблѡлѡи мѡл; ѡ ѡблѡлѡи мѡл козѡблѡлѡнѡхъ кѡдѡгъ Ѳгцѡлѡи мѡнѡлѡхъ, ѡ ѡзъ козѡблѡлѡ ѡго, ѡ ѡблѡлѡи ѡмѡ ѡлѡлѡхъ“.
(Јован 14. 21).

Дакле, ко се управља по Божијим заповједима, тај љуби Бога, а Бог љуби њега.

Црквени учитељ Августин каже:

„Нико, не може бити над законима свемируџега Творца. Душа није власна, да не чини према Богу оно, што мора да чини; јер она то чини или кад употребљава на добро оно, што је од њега додила, или кад оскудјева у ономе, што није на добро употребила“.
(De lib. arb. I. III. c. 15).

Закон природни налази се у човјечијој савјести, а који човјек има праве савјести, тај познаје, шта је добро, а шта зло.

Савјест, то је моћ душе, да сазнаје и разликује добро од зла, и да примјењује то сазнавање и разликовање људским дјелима. Без размисљања ми држимо, да треба благодарити онима, који нам добро чине, а да не ваља бити неблагодаран нашим добротворима; ту благодарност не чинимо за то, што нам је мило, него за то, што је праведно, да се то чини.

Морал, доводи до среће и напретка. А, зар је то морал, кад се у народу укорјењују: пљачкари, пијанице, карташи, лицемјери, лажци, крадљивци; они, који хуле Бога и светиње, који у народу сију ејеме црне неслоге?

Ако је то морал, онда смо ти ми далеко од морала!

У сваком народу имаде моралних и неморалних људи, па тако и у нас. Па кад и у нашем народу, високо стоји морал, то је нама позванима дужност, да у народу дижемо морал.

Одговорност је, како на нама свештеницима, тако и на учитељима и родитељима.

Свештеници предходећи добријем примјерима, да казују и проповиједају Хришћанима морал; учитељи у школама, да проучавају српску младеж у религиозном и моралном погледу; родитељи, да дају дјечи добро домаће васпитање. Јер кад дјецѡ немају довољно домаћег васпитања, то их школа не може, тако ваљано васпитати и створити од њих узор грађане, без помоћи роди-

тељске. А на пијеску подићи зграду, значило би у лудо трошити своје имање!...

Свештеник би могао „о моралу“ од прилике овако говорити и народ изводити из мрака на свјетлост:

„Сине мој! (или шѡери моја!) Маши те родила, не да слијето и неваљало живиш, него, да будеш од користи људству свему. Буди добар у сваком погледу, у сваком раду. Хвали Бога на сваком мјесту и Њега позивај у помоћ. „Ко се у Бога узда, шѡме Бог помаже“. Не помисли сине, да што год имаш, да је твоје, не мисли, да си ти шѡ сам зарадио без помоћи Божије... Животи наш, у Божијој је власти и без Бога не може бити ништа. Не поводи се сине, за злом! Није све оно лијето и добро, што се твојијем очима допада. Истина и правда свијети држе. Поштен и свјестан рад унапредује људе и народе. Лаж се може до некле дићи, али кад било падне, а истина господари на вијекове... Бог те је створио, да ти сине, као разумно створене вјерујеш у Бога; Њему се молиш; Њега хвалиш и славиш; Њега, као најбољег Оца и највѡшег добротвора свога љубиш и поштујеш и по Његову закону, да се поштенo владаш, па да се тим удостојиш вјечног блаженства у царству небесном. Клоки се сине, сваког гадног порока, клони се неваљала друштва; не имај у свакога вјере. Поштенo мисли и ради. Образ чувај — и све за образ, а образ ни за шта. Не живи, мили сине, само за се, него ради и за свој народ, који се од тебе сваком добру нада; који те очекује, кѡ озебо, да га загријеш шѡплотом свога срца и племените душе.

Сине! Сине! Не свјестујеш те, што те мрзим, него што ти желим сваку срећу, што се и ја твоје добру радујем. Крашак је животи сине, овдје на земљи, а смрти добру човјеку, није никакво зло; него смрти су враша, кроз која човјек улази у вјечности. С тога сине, што год радиш, помисли, да ћеш за то одговарати вјечној судији Богу. Сјети се, да смрти не чека човјека, кад ће се поправити, него она бѡне из ненада. И тешико си сваком сине, ко се за времена не поправи!

Прими моје очинске ријечи срцу, и оне нека ти буду пушевоћа у животи. Што си рад учинити, смисли неколико пуша, па тек онда говори, да се не ускајеш. Јер што си рекао, више не повраши. И што желиш другом, шѡ највише види, како би теби доликвало „нако и чини“ и т. д.

Икона ова израђена је на једноставној даски од дрвета, преко које су с леђа ударене двије пречаге, да се даска неби раставила или разбила. По овој даски ударено је с лица просто и јако руеко платно а по овом нека земљена маса, преко које је опет превучена зелена боја на којој је лик израђен. Оков је на икони од тако званог рускога сребра врло давно израђен, те се мбре са иконе скинути и опет по вољи метнути. Око главе оклоп је израђен, са врло лијепим симетричким шарама, које икони дају величанствен и укусан изглед. Сигурно се може тврдити, да је оклоп последице иконе саме израђиван, јер и на

њему има извађено ово исто писмо, које сам прије навео само с том разликом, што је нешто поербљено. Година је на оклопу са арапским цифрама назначена и то: 6743. По томе судећи мајстор који је икону окивао, погрјешно је превео посљедну цифру у години, јер „земља“ не означава број „3“ него „7“.

Висина ове иконе јесте 65, ширина 50, а дебљина 3 ц. м.

Икона је тешка без окова (оклопа) 5 ока и 20 драма, а у окову саму имаде једна ока.

Коста Ковачевић,
парох у Бишћу.

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА ИЗ ПАСТИРСКЕ ПРАКСЕ.

„Познато је, да у Босни постоји народни, да га назовем „сродбени“ обичај, шако звано „Побратимство“.

Свештеници, бар овога краја, добро знају, да не бива ријетко извршење тога „Побратимства“, између мушког и женског лица, мушког и мушког, или у двоје за оба пола у исто вријеме.

Формалност и неку церемонију извршују свештеници кад су позвати. Али ја пишем по ком правилу, и из које књиге?

Истина госп. архимандрити Фиримилијан, у позиву свом на прешплату за његов „Парохијалник“ сирјеч „Требник“, спомиње у четврто-последњој алинеји од многобројних обреда и „С кратоткорниѣ дѣхонѣмъ“, али у самој књизи од тога нема ни спомена. А наслов као свједочи, да је то оно народно „Побратимство“.

Пишам сад: или је хошимце или нехошимце из књиге изостављено или је прошивно буди коме догматичном пропису?“

На ово питање тражи одговор брат Јован Новаковић, парох бистрички, а ја сам позван да му одговорим.

Чин ступања у побратимство звао се у грчкој цркви ἀκολούθια εἰς ἀδελφοποίησιν. Гоар узео је тај чин из једног манускрипта раније IX. вијека¹⁾. Послије прешао је он и у славенске богослужбене књиге²⁾.

¹⁾ Константињ Никољкин. О служ. рус. цер. књк. кѣ прѣж. печат. когослуж. кингахъ. Стр. 371.

²⁾ *Evchologium Glagol'ski manastira Sinai brda*. Zagreb 1882. p. 16—18.; Никољрунѣ. Опис. Рус. Москов. Синод. библ. отд. III. № 371, стр. 145.

Формалност и обредна страна самог акта није била посвуда једнака. У неким споменицима чин је краћи, а у неким опширнији. Чинопосљедовање, обично састојало се из јектеније, молитве, читања апостола и еванђеља, сугубе јектеније па опет молитве, даље редом постављен је „Оче нашъ“, примање св. причести, облажење око налоње при појању извјесних тропара и т. д.³⁾ Пред нама су четири таква чинопосљедовања. Прво је из глаголског евхологијана XI. вијека и носи наслов: „Шоѣ на кратоткорниѣ“. Друго је из Потребника 1625. г. под насловом: „Чинъ кратоткорниѣ“. Треће: „Помедоканіѣ на пократилетко“ из Требника 1570. г. издан у Венецији. И четврто: „Чин кратоткорниѣ“ из Потребника патријарха Јосафа изд. у Москви 1639 г.

Брат Јован, па можда и још који од браће хоће да зна како и по ком би правилу свршио побратимство? Неби радо да им останем дужан па зато преписујем ево дословце такав један чин: — Предлежашу свѣтлѣму Евангѣлію на налои, и честному кресту. Станутъ хоташѣи братитисѣ посредѣ церкви, держаще кождо ихъ по свѣщци въ рукахъ своихъ. Начинаетъ ѱерей. Благословенъ Богъ . . .

Таже ектению. Мирѣмъ Господу помолимсѣ . . . О свѣщнѣмъ мирѣ . . . О мирѣ всего мира . . . О свѣтлѣмъ храмѣ семъ . . . О Епископѣ нашем . . . О благовѣрномъ Государѣ . . . О совокупящихся любовію житіа неразлучна . . . О рабѣхъ Божиихъ,

³⁾ К. Никољкин. О служ. рус. цер. стр. 373—376.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

имѣрекѣ, и еже о Христѣ совокупленіи ихъ...
 Ако да Господь Богъ нашъ совокупитъ ихъ
 в любовь совершенную и житіе неразлучное...
 О еже дароватисѣ има цѣломудрію и любви
 нелицемѣрней... О дарѣхъ прежде освѣщенныхъ
 честнаго тѣла и крови Господа нашего Исуса
 Христа... О еже причаститисѣ има везе-
 кверно пречистыхъ Тинъ, и солюсти братство
 независтное... О еже избавитисѣ има и намъ...

Молитва. Молитсѣ іерей велегласно.
 Владико Господи Боже нашъ, ликъ святыхъ
 своихъ апостолъ, избравый во едино стадо, и
 во едино братство, и пославы ихъ въ
 конца вселенныа, проповѣдати твоа повелѣ-
 ния. Ты и нынѣ благослови рабы твоа сѣ
 ихъже благоволилъ еси предстати предъ сва-
 тою славою твою, и братіамъ быти дѣхов-
 ными, соблюди ихъ во твоимъ имени, ос-
 вати ихъ во истинѣ твоей, да поживше по
 заповѣдемъ твоимъ наследницы будутъ цар-
 ствѣ твоего. Ако Ты еси податель благухъ
 и Твѣ слава возсылаемъ со Отцемъ и со св.
 Духомъ нынѣ и присно...

Молитва 2. Господи Боже нашъ,
 давай намъ прошеніа аже ко спасенію, и
 заповѣдавыи наш любви другъ друга и от-
 пущати прегрѣшеніа другъ другу: ты Вла-
 дыко благодавче и человеколюбче, сѣ раба
 твоа възлюбляша севѣ, дѣховнымъ ти
 возлюбленіемъ, и пришедша въ церковъ сва-
 тую твою, во святую благословеніи твою,
 хотѣша пріати, подаждъ имъ вѣру непо-
 рочную, и любовь нелицемѣрную. Акоже долъ
 еси скатымъ ученикомъ и апостоломъ своимъ
 миръ и любовь всѣмъ, подадъ имъ вса про-
 шеніа ко спасенію. ты во еси свѣтъ, исти-
 нный, и жизнь наша, и твѣ славу возсылаемъ
 со безначальнымъ ти Отцемъ, и съ пресва-
 тымъ и благимъ животворящимъ ти Духомъ
 и нынѣ и присно и во вѣки вѣкомъ аминь.

Посемъ іерей глаголетъ: конемъ
 миръ всѣмъ... прокименъ гласъ д. Се
 нынѣ что добро или что красно... Стихъ,
 Ако тѣ заповѣда Господь благословеніе и
 животъ до вѣка. Апостолъ къ Римляномъ,
 зачало ѿд. Братіе всѣмы же ако любящимъ
 Бога... Разлучити отъ любви Божіа, аже
 о Христѣ Исусѣ Господѣ нашемъ. Стихъ,
 Праведникъ ако финикъ... Евангеліе отъ
 Іоанна, зачало ѿз. Во время оно, возведе

Исусъ очи свои на неко... Да иматъ ра-
 достъ мою исполнену в севѣ...

Таже ектеніа Рцемъ вси, отъ всеа.
 Господи вседержителю Боже Отецъ... По-
 милуй насъ Боже... Еще молисѣ о дер-
 жавномъ Государѣ... Еще молисѣ о Го-
 сохранимыхъ князѣхъ нашихъ о здравіи...
 и о спасеніи. Еще молисѣ о рабѣхъ Бо-
 жинъ имѣрекѣ, о здравіи... Еще молисѣ
 за всю братію... Возгласъ... Ако ми-
 лостивъ... Господу помолитсѣ. Таже мо-
 литву сію. Господи Боже вседержителю, со-
 творивши человека по образу своему и по
 подобію, и давъ ему животъ вѣчный: изво-
 ливши святыхъ и славныхъ апостоли, Петра и
 Павла, Филипа и Бартоломеа братіи быти, не
 ұзою рождѣственною, но вѣрою дѣховною и
 любовію и сподоблени святыхъ твоа мученика
 Сергійи и Бакхъ братіи быти. и благослови
 рабы сѣ, имѣрекѣ, не ұзою рождѣственною,
 но вѣрою и любовію, подаждъ има, да любита
 другъ друга не завидно и безсоблазна будета
 во вса дни живота ею, молитвами всѣхъ
 святыхъ ұгождышихъ твѣ отъ вѣка. Ако
 твоа держава Отца и Сына и Святаго Духа
 нынѣ и присно и во вѣки вѣковъ аминь.
 Миръ всѣмъ. діаконъ главы ваша...
 Брашеникъ молитву втай. Господи Боже
 нашъ, любви совершенителю и миру наставниче,
 и всѣмъ Спасе подаждъ и намъ любовь
 свою, совершеніе закону, и даруй всѣмъ намъ
 дарованіа сѣ о Христѣ Исусѣ Господѣ на-
 шемъ, сподобивши намъ самѣмъ приматисѣ
 в любовь, аже единародный Сынъ твой
 пріатъ ны, и подаждъ намъ междусобную лю-
 вовію служити твѣ, и совершати законъ
 Христа твоего совеѣмъ дерзновеніемъ. воз-
 гласъ. Ако твое естъ царство....

Посемъ цѣлуютъ святое Евангеліе, таже
 и сами севѣ цѣлуютъ, намъ поющимъ: „Го-
 споди, Господи, призри с небесе и виждъ,
 и посѣти виноградъ свой, и соверши его,
 егоже насади десница твоа Господи. Стихъ.
 Пасъ Израіла вонми... гласъ, ѿ. Се нынѣ
 что добро, или что красно... Посемъ отпустъ.
 Вѣчныхъ же зводѣхъ обрѣтаетсѣ напи-
 сано, ако подобаетъ причащати ихъ пре-
 чистыхъ таинъ, и тако отпуска ти тѣхъ,
 еже вѣло естъ и Богоугодно, обаче же
 се на разсужденіи настоателя да будетъ,

паче же аще удостоившеса ажкоже подобаетъ на сіе приидутъ¹⁾.

Прота Никола Беговић описује обред побратимства овим ријечима: Два побратима иду своје свештенику, и кажу му да желе да их црква благослови у њиховом духовном сродству. Свештеник води њих у цркву, постави столић на сред цркве, донесе хљеба и вина, меће часни крет и свето Јеванђеље на столић. Тада их приведе пред царске двери, и ту они стану па чекају. У олтару духовник се обуче, отвори двери, и даје њима свијеће запаљене свакоме у десну руку, а по крет у лијеву. Благослови, трисветује, отпоје тропар дана, па јектеније велике, додаје и за побратиме и моли се: Да они у љубави нелицејерној причесте се

нескврно, и сачувају братство. Још им чита такову молитву, и води их столићу. Овђе стану лицем на исток, промјени им свијеће и крестове, што је било у десној — то је дошло у лијеву руку. Чита Апостол и јеванђеље; они приклоне главе, па им чита молитву братинске љубави. Обојица пољубе крет и јеванђеље, и они се пољубе. За тијем свештеник подигне у рукама хљеб и чашу, а говори: вонем, света светима И да њима да окусе од тога. Проведе их три пута око стола према сунцу и отпоје три тропара: „винограду“ — Мученицима — и Богородици. Отпуст и благослов²⁾.

Сад још да ријешим и пошљедње питање: *зашто чин побратимства није оштампан у данашњим нашим Требницима старијег и новијег издања?*

У 50. глави „Крмчије“ забилежено је ово:

Περὶ τῆς ἀδελφοποιίας

☩ БРАТОТВОРЕНИЈ.

Τὴν δὲ ἀδελφοποιίαν ἔφαμεν ἀπὸ τῶν νόμων τογχανεῖν ἀσύστατον ἀπαιδεῖς μὲν γὰρ ὄντες, ἔσοφισάμεθα τὴν νόθεσίαν εἰς διαδοχὴν τῶν πραγμάτων τὴν δὲ ἀδελφοποιίαν οὐδεμίαν εἰσάγει εὐλογος πρόφασις. Τὰ μὲν οὖν το εὐλογον ἔχοντα καὶ ὁ νόμος ἐδέξατο. τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα, οὐ παραδέξατο. Ὡστε οὖν εἰ καὶ προβαίη τοιοῦτόν τι, ἐκεῖνο μὲν ὡς μὴ γεγονός λογισθήσεται, ὁ ἱερεὺς δὲ ἐπιτιμηθήσεται τὸ συνάλλαγμα δὲ προβήσεται καὶ εἰς τὰ ἀποτέρω καὶ εἰς τὰ ἐγγύς πρόσωπα. Εἰ δὲ αὐτὸ ἐκεῖνό ἐστι τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ ἡ ἀδελφὸς — ποῖα ἐγένετο, εἰ μὲν προέβη ὁ γάμος, ἀνερωτήτως οὐ κωλυ — θήσεται εἰ δὲ λαθραία φθορὰ γέγονε, διὰ τὴν προβάσαν ἐπ' ἀδελφοποιῖα εὐχὴν ἐπιτιμῆ θήσονται, καὶ τὸ συνοῖ κεισιον οὐ κωλυθήσεται.

Ἐκ τοῦ δ' βιβλίου καὶ τίτλου ζ' Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρμενοπόουλου.

Ἡ δὲ ἀδελφοποιῖα ὡς μὴ γεγονός λογίζεται, καὶ ἐστὶ πρὸς γάμου ἀκόλυτος, ὅτι ἡ θέσις μιμεῖται τὴν φύσιν, οὐδεὶς δὲ γεννᾷ ἑαυτῆ ἀδελφόν.

Καὶ ἄλλως Ἡ δὲ λεγο — μένη ἀδελφοποιῖα εἰς οὐδέν τῆ ἐκκλησίᾳ λογίζεται: διὸ καὶ τὸν ποιοῦντα ἱερέα τὰς ἀδελφῶ (19) σύνας ἀργοῦμεν, καὶ τοὺς ὀνομα — ριθέντας παρ' αὐτοῦ ἀδελφοῦς, ἄρρενας ὄντας καὶ θηλείας, εἰς γάμου κοινωνίαν συνάπτομεν, ὅτι ὁ νόμος ψησίν³⁾ οὐ δύναται τις γονῆσαι ἑαυτῆ ἀδελφόν, ἀλλ' υἷόν.

„Братство творити рѣхомъ не процену кыти ѿ законшкъ: оуыноклиѣ ко изъкѣрѣцохоиѣ кнѣи ради копрѣлиничества, понеже иногда прилѣчаета налиц не илиѣти чадъ: братство же оуыношлати налиц ни едины кина изкѣрѣтнаа к' кодитъ, законъ же прѣилитъ ажѣ оутъ разуумнаа, ѿлетаетъ же не оуыцихъ инѣкка, инѣ ако аще что инѣко ооткорно коудетъ, кынно коудетъ ажкоже кы инѣкыло ооткорно: кащенинкъ же кызниа коудетъ, и идпроужитко коудетъ межѣд или, и кѣ лицахъ, ажѣ оутъ приклиши, и подобнѣ кѣ далинхъ. Аще же коудетъ онѣ тождѣ инѣ ооткорный итѣ братъ, аще идпроужитко ооткорно итѣ ажѣ, не запрѣщаета. Аще же тайнымъ ристакиѣлимъ оотвѣлѣно итѣ, должн оутъ епитимѣи подлагати, молиткы ради ажѣ кытъ, кыгда братѣа кыши: но оуко идпрѣжитко не козѣрнѣтѣа.

☩ четвѣртыа (оѣ) кынгѣ (и) ѣаа титлаы (ѣ титла) Константина Гарменопла.

Образъ братотворниѣа клиѣнѣтѣа, ажкоже и не кыти емоу ооткорниѣ, и кѣ идпроужиткѣ не припинаѣтѣ: ико положниѣ не подражаетъ итѣтѣа: никтоже ко рѣждаетъ иѣкѣ братѣа.

Еще и на кш. Образъ или емоужѣа братотворниѣа ни ко чтоже кнѣнѣтѣа кѣ цѣркѣи: иго ради кащениника творѣцаго ꙗко ѿлѣчѣнѣа на крѣма ѿ кащеникодѣтѣа, и ихъже онѣ илинока братѣо прикѣзѣнѣа (ѣ прѣтѣзѣнѣа) кѣ идпроужитко. Глаголитъ ко законъ: „не можетъ кѣо родити налиц иѣкѣ братѣа, кына же можетъ“⁴⁾.

¹⁾ Литургика, стр. 125—126.

²⁾ По дјелу А. Павлова, професора университета московскаго.

³⁾ К. Николкиѣ О мѣж. грѣк. цѣр. стр. 387.

Ово није ефемерно. Ушљед штетних пошљедица, а поводом злоупотребе и кривог схваћања побратимства, изостављен је тај чин у нашим Требницима¹⁾. Грађанска и црквена власт једнодушно изјавише свој вето²⁾. Баш за то је знаменити канониста XIII. вијека *Димитрије Хомашин*, архиепископ бугарски, на питање: „*може ли се дозволити побратимство?*“ отворено одговорио: „*Не, црква га не признаје*“ (*ἀνεπίγυω-*

¹⁾ *Псевдодонарима помок. ет. 200. 220. 446. 512.; Нов. Скрижали, ч. IV., гл. 24., § 92, 93, стр. 480—481; Павловъ, помок. 1872. г. 150, 151.*

²⁾ *Сод. VI, 24, 7 — Basil XXXV., 13., 17.; Harmenopol IV., 8. 7.; Zhishman, Das Eherecht d. orient. Kirche. S. 288. Not. 1; Власлар VI. стр. 426, 427.*

στοί εἶσιν αὐταί τῆ ἐκκλησία). Кад ово знамо, онда ћемо лако разумјети и оно, што пише у нашем великом Требнику: „*Помѣдокани къ кратоткорнию дѣхокоѣмѣ. — Вѣдомо кѣди ажъ сѣ помѣдоканиѣ, шѣ црковнаго и царкаго закона козвранно кытъ накершатила, игѣ ради и имъ заѣ не изокразиѣхоль*“³⁾.

И тако, оче Јоване, ево вам одговор на ваше питање: Чин „ш кратоткорниѣ дѣхокоѣмѣ“ — како видите — црква је забранила, па то је дало повода е га и г. архимандрити *Фирмилијан* није оштимао у „*Парохијалнику*“.

Златоје.

³⁾ *Вел. Требник, изд. Москов. гл. 101,*

РАЗНО.

Благовјештенска прослава у манастиру Житомишћу 1894. године¹⁾. Овај далеко чувени српски манастир, кога је 1563. године саградио херцеговачки племић — спахија Милисав Храбрин, прозвани касније, т. ј. цијела та славна породица, „*Милорадовићи*“, — посвећен је у славу св. Благовјештенија („*Благовијести*“), које се налази насликано над главним црквеним вратима, а врло је лијепа и пјеливаћа икона „*Благовијести*“, која је сва сухим златом извезена, и бисером дробним искићена!

Високоучени српски књижевник и наш дични Херцеговац, високопречасни госп. архимандрит *Нићифор Дучић*, у својим „*Књижевним радовима*“ (Биоград 1891.) описујући манастир *Житомишћу* (Види II., стр. 54—100) нигдје не помиње о његовој слави, а колико се сјећам, неће бети нигдје до данас описана свечаност *Благовијестима* у *Житомишћу*. Једино што сам читао у „*Бос. Вили*“, јесте то, да је здравицу, која се држи под „*дубом*“ при ручку о *Благовијестима*, ухватио у перо од наздрављача г. *Никола Мештеровић*, бивши управитељ српских школа у Мостару, а сада учитељ-управитељ при основној школи у Високом. Вриједно је прочитати ту дивну народну здравицу, — ту народну филозофију.

На 10—15 дана пред *Благовијест* почне у св. манастиру сасвим други живот. Црква се чисти, св. иконе и друге ствари у најбољи ред доводе.

¹⁾ Опширан и красан увод овога дописа ради малог простора листа, а и из других разлога, изостављен је. Ур.

Најдрагоцјеније одежде, св. јеванђеље, путир и друге св. утвари, које требају при божанственој литургији, све се то припреми, да се употребеби на св. Благовјештеније. Чираци се тару, мете се, пере, чисти и у сваки најбољи ред доводи. Ћелије су све чисто опрате и прострте, а у неким ћелијама налазе се и кревети за одличније госте. Укупно ћелија има 27, а у сваку може се смјестити 35—40 душа.

Одмах иза подне у очи *Благовијести* почне се свијет, а то су обично сељани и жене им, као и дјевојке, икупљати. Лагане Херцеговке долазе већином пјешнице, а некоји долазе опет на добрим коњима. И мушки и женске сав пут до манастира проводе весело, пјевајући „*путничке пјесме*“. Кад се весели и побожни путници приближе манастиру онда женске тек почну весело попијевати, а лахкокрили коњчићи почну поигравати и трка се створи! Чим уљегну у манастирску авлију (двориште), почну се скрушено кретити и Богу молити, те оду у цркву, која је одмах по подне отворена, ту се помоле Богу, а љубе и хладне плоче, под којима леже блажене успомене, мртви останци, неумрлога основатеља племића *Милисава Храбрена* — *Милорадовића*. Кад из цркве изађе народ, онда и мушко и женско иде нашим врлим и честитим јеромонасима, да им пољубе деснице, упитају се за здравље или можда упитају за какав савјет и т. д. После тога два татора из Мостара, који већ на вријеме стигну, пишу народу кошта жели, као: масла, бденија, поменике живих и мртвих,

парусије (добровољни прилог) и друго. Овдје морам примијетити, да се изаслана два татора из Мостара, као и један трећи, који „пише зејтин“, енергично заузимају, како би свакоме најтачније удовољили, а опет што више користи манастиру прибавили. Пошто се вечерња сврши, која почиње обично у 5 сати по подне и на којој је ове године изволио присуствовати Високопреосвештени господин наш дични митрополит Серафим Перовић, тад народ јатомице хрли своје милом архипастиру, да му цјелива св. десницу.

Народ једнако придолази и на Благовијести прије литургије из ближних околних мјеста или селâ. Ове је године било до 1800 душа. О храму ове св. обитељи као и о Троицину-дне долази народ из ових котара: мостарског (највише), невесињског, столачког, коњичког, љубушког, љубињског и гатачког, дакле осим 2—4 котара, који су удаљени много од манастира, долази народ скоро из свих котара у Херцеговини. Послије вечерње уочи Благовијести одмах почне пјеванија, играње у колу, гуслање, свирање уз свиралу и т. д. Необично одушевљење влада. А и како не би? Куд год се макнеш, или окренеш, свуда те сретâ весело и безазлено српско-хришћанско одушевљење. Тамо под „старим дубом“ чујеш српске јавор-гусле; сиједи осамдесетогодишњи старац и Србин Херцеговац пјева окупљеној Србадији „српску славу и српске јунаке“; пјева о Милошу и Марку, па завршује оном дивном „Милош у Латизима“, гдје се прича како је Милош Обилић „господи латинској“ говорио:

„Јесте мудри, ал' зборите лудо;
 Да ви знате наше манастире,
 Наших славних цара задужбине,
 Какови су и колики ли су!
 Да видите Лавру Студеничку
 Не далеко од Новог Пазара;
 Да видите Ђурђево Ступове
 Код Дежеве старијех дворова
 Задужбине цара Симеуна;
 Да видите чудо невиђено
 Бјел Вилендар на сред горе свете,
 Задужбину Саве светитеља

И његова оца Симеун“; и т. д. и. т. д.

Пред црквом видиш смиреног јеромонаха, око кога су се окупили старци и старице, млађарија и други, сви упрли свој поглед у духовног оца, а он им прича и говори о св. православној вјери и прича им о прошлости српској. У другој опет

авлији (има их двије) за црквом видиш коло китних дјевојака, а до ових коло младе Србадије. Онај тамо стагац прича шта је овај манастир доживио, каква је добра многоме учинио, прича о славном Милисаву, што му је покојни ђед Крето и отац Панто причао. Ђетко се опет мири с Васиљем пред св. црквом, љубе се и праштају један другом. Тако и треба! Онај тамо загледао се у Иконију Кузманову, па јој се куне св. манастиром, да ће је узети „за вјерну љубовцу“. — И пуцање из пушака не мимоиђе. Пошто се већ подобро смркло, иде народ у ћелије да вечера. Свакоме вечера разумије се — посна — дође, а ни вина не мањка никоме. Уочи Благовијести, као и на сами празник, послужује народ 15 послужитеља, а иначе три. Истину треба рећи, да нема тога, који је отишао незадовољан кући из манастира на Благовијести, јер заиста се гледа свакоме удовољити, колико се може, што се има највише у заслугу уписати честитом узор-игуману госп. Симеону Тодоровићу, који је овај манастир чисто препородио, уредио и много допринио његовој срећи, богаству и далеко чувеном гласу. Послије вечере све се опет дигне на весело, те се гусла, пјева и игра све до ујутру, само стари људи и жене као и слаби, мало по вечери гледају весело, па иду спавати, а како рекох чила млађарија дочека рујну зору!

Ујутру рано милозвучна звона зову побожни српски народ Богу на молитву. Око 6^{1/2} до 7 сати започну „денија“, па онда „масла“, а по том настави се одмах „јутрења“. Литургија почне обично у 8 сати и траје до 10. За вријеме јутрење и божанствене литургије свако је миран; свако се скрушено Богу моли, а пошто је црква доста малена, у коју може једва 400 душа стати, то је велика тјескоба у цркви о Благовијестима, као и о Троицину дану, али ипак при свему томе не буде нереди. На ова два велика празника служе у цркви сви јеромонаси (има их свега три) а обично се позове и госп. митрополит, који ријетко пропусти, а да не дође, као што није изволио пропустити ни ове године. На Благовијести по св. јеванђељу држи говор сакупљеном народу обично о. игуман.

Како дакле сваке, тако и ове године држао је бесједу високопреподобни госп. игуман Симеон, у којој је говорио о значају св. Благовјештенија, а врло језгровитим ријечима поучио је народ, како да испуњава дужности према

Створитељу васионе, према св. матери цркви, својим ближњим, црквеним и грађанским властима, а завршио је свој говор молитвом Господу желећи, да српски род буде многољествено прослављао, дочекивао и сакупљао се у чувеној српској светињи — манастиру Житомишлићу — Господу на славу, а себи на душевну ползу. Овом пригодом пред „Благословено царство“, произведен је честити госп. игуман од Високо-преосвештеног госп. митрополита Серафима у чин архимандрита, коју ћу свечаност пошље описати.

Пошље свете литургије, ако митрополит служи, освети водицу пред црквом и шкروпи водицом благовјерне Хришћане. Тада народ иде у тако-звану „салу“ (одабранију собу), те честита својим духовницима св. празник, а ови захваљујући им се, такођер честитају. Сваки добије црну кафу и ракију, а буде послужен и цигаретама (духаном). Око 11—11½ сати настаје ручак под званом: „старим дубом“ (веле, да је преко 800 година стар; обим му је 11 мет. и 10 цм.). Пред вратима, кроз која се иде к „старом дубу“, стоје два послужитеља с боцама ракије и пролазећем народу дају 2—3 чашнице добре лозоваче, а један послужитељ служи са смоквама. Пошто је свако добио ракију и „мезу“ иде под „стари дуб“ и сједа за пуне трпезе, којих је до 15 постављено. На трпезама се налази свакојаке посне ђаконије. Ту је чорба, пилав, сваковрсна риба кувана и печена, а уз то се ручак заслађује хладном „манастирском румеником“. Наздрављач је најгорњи под „старим дубом“ и зове се „Долибаша“. За њега је трпеза обашка постављена, а на трпези се налази ћупица с вином. Ћупица је преко сто година стара, земљана а с поља фино разним бојама ишарана. На њој има нешто и грчког натписа, али не могах дознати за садржај тога; посуда држи 4 литра вина.

Противни од „долибаше“ зове се „застава“. Како причају од вајкада су јуначки Невесинци били „долибаше“ и „застава“ о Благовијестима, које право још и дан данас имају, а имаће сигурно и у будуће. Ласно је појмити, зашто је је њима то првенство дато, кад знамо, е ова врпедна српска браћа највише доприносе за св. обитељ, како увијек тако још и дан данас, јер они држе Житомишлић, и и зову га: „Наша баба“. Заиста се нијесу ни преварили. Ове године био је долибаша Мићо Голјанин из Гра-

бовице (кот. невесињски) а „застава“ му је био Перо Тодоровић, из Невесиња; оба већ стари. „Долибаша“ држи за ручком здравице, које овдје не саопштавам с тога, што су већ, како је напријед речено, објелодањене у „Босанској Вили“.

Напоменути ми је још, да јеромонаси с игуманом, као и послужитељи ручају тек послуже, пошто се народ подмири. За вријеме ручка калуђери иду између народа, пазећи на ред и настојећи, да сваки иза трпезе устане задовољан.

Прије него се сједе за ручак игуман, оклавивши трпезу, очита „Благовјештенски тропар“ и молитву „прије ручка“, па јело благослови. Послије ручка народ, благодаречи Богу, наставља опет весеље, пјевајући, играјући и т. д. за које вријеме јеромонаси, позвани гости у трпези и послужитељи ручају. Одмах послуже 2 сата по подне, народ почиње полазити, а врло их мало остане на преноћишту (конаку).

Трошак, који се овога дана употребије, јесте доста знатап.

Могао сам дознати, па се по прилици потроши 200 ока брашна = 300 ока хљеба; 100 ока пиринча и граха; 100 ока разноврсне рибе; 10 до 15 ока уља; 16—20 ока кафе и шећера; 30 ока ракије, преко 200 ока вина; зоби коњима 150 до 200 ока; а сијена се потроши преко 1000 ока. Хвале је достојно забиљежити, да сваки који дође, настоји ма у чему користити. Тако неки пишу бденија, масла, парусије и т. д. Добије се лијена свота новаца од 500—600 форинти, осим „парусија“, које се већином у јесен дају у разноврсној стоци. Ова свечаност, заиста је необично интересантна, весела и пуна одушевљења. На овај начин бива скоро исто и о Троичину дне, само том разликом, што се тада већ даје мрсно јело, и први дан обично су сељани гости, а и други и трећи дан има их, али највише тада долазе Мостарци, којим празником иде 3 пута нарочити влак за то.

Ово би био кратак опис свечаности Благовјештенске у манастиру Житомишлићу, па Боже дај да се „во вјеки вјеков“ буде српски народ у манастир скупљао, молећи се Богу и славећи Његово свето име; молећи се за своје душевно спасеније, као и спас српског рода, а величајући основатеља манастира Житомишлића, Милосава Храбрена—Милорадовића, коме нека је:

Вјечна слава!!

* * *

Поред благовјештенске славе, која је и ове године, као и до сада, свечано прослављена; свечаност се ове године подвостручила, и то произведењем овдашњег игумана преп. г. Симеона Тодоровића у чин архимандрита. У кратким потезима оцртаћу и овај важан догађај у св. цркви.

Пред „благословено царство“ на сред цркве очита молитву игуману Његово Високопреосвештенство, чиме га свечано произведе на велики чин архимандрита. Красан златни архимандритски крст на златну ланцу метну око врата новопостављеном архимандриту дични херцеговачко захумски митрополит. Тада отпоче госп. митрополит држати говор новом архимандриту. Свечачко лице доброг нашег старца, јасан глас и узвишена очинска и архинастирска поука новопостављеном високопреч. госп. архимандриту потресаше до дна душе сваког слушаоца, који се натјечаху, ко ће ближе стати до госп. митрополита. А кад даде „жезал“ у руке госп. архимандриту, рече му од прилике овако: „Не дајем ти овај жезал у знак силе и господства, него ти га дајем у знак мудрог управљања повјерене ти св. дужности. Буди реван и тачан у испуњавању св. божијих заповиједи и заповиједи св. матере цркве, ради неуморно на корист ове св. обитељи, српскога народа и српске школе. С „браством“ поступај, као што отац поступа са својом дјецом“ и т. д. Говор трајаше више од 1/2 сата, који својом великом поуком и богатом садржином, бијаше заиста диван.

Послије произведења настала је св. служба, која је у најбољем реду текла.

Пошто се литургија свршила народ је честитајући своје оцу, добротвору и архијереју св. празник, љубио га је у свету десницу, захваљујући, да је изволио трудољубивог игумана г. Тодоровића произвести на чин архимандритства чиме је народној жељи удовољено.

Послије је свак, и мушко и женско честитало госп. архимандриту његов велики степен, међу којим честитарима бијаше и поглавити госп. котарски предстојник пл. Драганић, из Мостара са још неколико часника.

За ручком, који бијаше постављен у 12 сати, председавао је господин митрополит као „домаћин“ манастирске славе (крсног пмена), те је до четврте здравице по српском народном обичају наздрављао, а по том је наздравно високо-

пречасном госп. архимандриту, честитајући му тај свети чин и желећи, да у томе чину учини неизбрисивих златних дјела и заслуга за свету цркву и српски народ. Говор бијаше дакле такав, каква га само умије саставити и одушевљено држати наш госп. митрополит. Бурно „Живио“! разлијегаше се на све стране, а присутни отијеваше „Многаја љета“. Врло китњастим ријечима захвалио се госп. митрополиту архимандрит Симеон, молећи Његово Високопреосвештенство, да како до сад тако и у будуће остане заштитник „његовог“ (т. ј. митрополитовог) манастира Житомишљића, да и на даље буде мудри и добри вођ у сваком погледу њему (т. ј. архимандриту). Говор је завршен са „Живио дични херцеговачки митрополите, господине Серафиме Перовићу! Живио!“ Лијепе су биле здравице госп. архимандриту, које је држао о. Милутиновић и млади ваљани душки јеромонах, преподоб. госп. Христифор Крстовић. Особито ми се допада прост-срдачна здравица од вајкада великог пријатеља ове св. обитељи, госп. Вука Кујкура, коју је здравицу оплакао добри старац рекав: „Благин Боже! Двије жеље у моме грјешном животу испунио си ми својом милошћу; нека ти је во вјеки вјеков слава! Прву си ми жељу испунио, што сам дочекао, да видим мога великога пријатеља и српскога заточника, Високопреосвештеног господина митрополита Серафима Перовића на херцеговачко-захумској архијерејској столици, а друга ми се данас жеља испунила, што је постао архимандритом такође мој добри пријатељ и заслужни игуман ове св. обитељи. Сад слободно могу рећи са старцем Симеоном: „Није отпушчајеш раба твојега владико“... Здравница доброг старца и честитог српског добротвора свакаг се дубоко дојмила, те многومه сузу на око наћерала. По свршетку здравице присутни рекосе: Живио српски добротвор Кујкур!“ Лијепа је била здравица такођер госп. М. Косјерине, на коју му је одговорио господин архимандрит, захваљујући му као манастирском тотору на обилном труду, кога улаже од дуље времена око св. манастира.

Послије ручка отишли су одлични гости на одмор, а потом је дошао учитељ (писац ових редака) с ученицима, те ученик IV. разр. Лазар Кузман, ступивши пред Високопречасног госп. архимандрита, изговори јасно и разговјетно шљедећи кратки говор:

Високопречасни господине Архимандрите!
Мили наш добротворе!

Дозволите ми, да Вашу Високопречасност у име моје као и у име мојих милих другова поздравим са неколико невиних, из срца потеклих ријечи. Дан 25. марта о. г. т. ј. св. Благовјештеније — храм овог далеко чувеног ерпског манастира, дубоко је урезан у наша дјечија срца — тај дан забиљежен је златним словима; тога дана Његово Високопреосвештенство, уважавајући Ваше велике заслуге, извољело Вас је произвести на степен архимандрита.

Свако, ко год познаје Ваше драгоцене труде, које чините у корист св. цркве, милог Српства и св. просвјете, свако се велим обрадовао томе великом одликовању, али ми смо се дични наш добротворе, томе највише зарадовали.

А и како не би? Ви се очински и неуморно бринете за нас, као за своју дјечицу, често нас призивате к себи, поучавате у вјери: „Придите чада послушајте мене, страху Господњу научу вас“; учите нас Србима бити; једном ријечју, чините нам све оно, како ћемо, слушајући Ваше мудре савјете, постати временом честити Срби, ваљани грађани и побожни Хришћани. Ове нам године отворите и нову школу, којој равне у крсној Херцеговини нема; добављате нам добре учитеље, који нас васпитавају; бринете се за наше школске потребе, многог нас сиромашна ученика храните и одијевате.

И још безброј добрих дјела,
Чиниш нама узор-оче;
Творац вишњи, нек те штити,
Он ће те т' труде наплатити!

За све драгоцене труде, које чините високопречасни госп. архимандрите, нама и ерпској школи — Ваше ће име блистати као јасна звијезда предходница у ерпској историји; а наша млађаша срца, сјећаће се вас — онамо и — иза гроба. Свенишњи Створитељу! Дижући Ти руке (ученици дижу руке к небу), подижем Ти скромне молитве с мојом браћом, мојим друговима и молим Ти се: Поживи још много година нашег и школског добротвора, г. Симеона Тодоровића, на дику и понос св. цркве, школе и нас вјечито му захвалних ученика. Живео!!! (трократно).

Г. архимандрит био је јако тронут и сузним очима захвали се учитељу, препоручујући му дјечицу као драгоцени аманет родитељски.

Захвалив се и дјечици, исте — по свакидашњој навади поучи у св. вјерш, препоручујући им, да неуморно уче, јер „једино науком биће од користи св. православљу и милом Српству“. Говорника обдари 1 форинтом, а учитељу даде 20 форинти да употреби за дјецу на корисне цијељи. Цјеливајући малише руку г. архимандритову, поклонисе се и одоше весело својим кућама, носећи најљепшу успомену овогодишњег св. Благовјештенија.

На Благовјести за вечером, наздравио је Високопреосвештеном митрополиту г. Серафиму писац ових редака. У своме говору истакао је све дијамантне врлине и добра дјела, која чини митрополит за ерпску цркву, ерпски народ, просвјету и друго. Опцртао је живот г. митрополита, дотакнув се и жарке Африке, коју је за свој род морао видјети и у клетој тамници, студеним ланцима окован мољаше се Богу за свој род. Високопреосв. митрополит удостојио је писца красним одговором на здравицу, а потом му је одговорио и тајник г. Стеван Правица, протођакон. Те вечери пало је још неколико похвалних здравица г. митрополиту и новоименованом г. архимандриту. Тако се свршила ова значајна свечаност, која је урезала дубоку успомену у срца свију присутних тога дана. Сјутра дан по Благовјестима, отпутовао је испраћен уз брујање звона, Високопреосв. госп. митрополит у Мостар у пратњи свога тајника и одличних гостију из Мостара.

Завршујући ову важну свечаност напоменути ми је, да је господин архимандрит примио многобројне усрдно-симпатичке честитке из мјеста и са стране. Два окружна предстојника, велеможна г. г. барон Бенко и Фоглар удостојише слављеника почастити усрдним писменим честиткама. Из Дубровника од тамошњих најугледнијих личности стизале су многобројне брзојавне и писмене честитке. Самих брзојава стекло се до 50, а писменим честиткама ни броја не бијаше.

„Благо оном, ко свом роду служи,
Тог вјечности свјетла зрака кружи“.

Херцеговац pjesник: Шантић.

У ман. *Житомишлицу*, мјесеца априла 1894.

Васа М. Ђуковић,
учитељ.

Храмовска прослава у Рељеву 1894. Сваке године 9. маја наша православна ерпска црква

слави свету успомену „Пренесење чесних моштију светога оца Николаја“... Овој светој успомени посвећена је богословска заводна црква у Рељеву, која сваке године на дан 9. маја свечано прославља свога заштитника светога оца Николу у окупу многога народа из околине.

Али је ове године прослављена најсвечаније „*те је ова слава одвојила*“.

Посве је оправдана она латинска изрека; „*Tempora mutantur et nos mutamur in illis*“. Све на свијету иде унапријед а не уназад; све се више усавршава и доћерује према захтјевима и духу времена. Па није с тога чудо, што је наша храмовска слава прослављена сјајније но до сада. Нећу томе овдје напомињати узроке. Довољно је рећи: *мудра и ваљана управа кућу кући, и у ваљана домаћина и чељад су вриједна*“.

Али да видимо, како је, барем у главном, извршена ова света дужност наше Богословије и цркве, да опишемо дакле све што је знатније од почетка до краја прославе.

Првога дана т. ј. у недјељу 8. маја велики српски добротвор Високопреосвештени господин Ђорђе Николајевић, главни непосредни назорник ове Богословије, стигао је амо са жељезничким влаком у 9 сати и 35 минута из јутра. На станици „Двор“ причекан је од г. г. наставника, а на лијевој обали ријеке Босне од свију питомца. На вече истога дана одслужена је у цркви вечерња служба у присуству Његовог Високопреосвештенства, наставника и питомца.

Сјутра дан, кад се сунце спушташе низ главице, а ја још у крилу лака сна, опчаран мирисом мајскога цвијећа и љупком мелодијом безазленијех славуја, — гледао сам баш као на јави да:

Зраци сунца кроз земљу продиру,

У гробове, гдје су сјени свете,

А у грудим' потомака њиних

Тамјам гори упаљен освете. . . .

Међу тијем звоно огласи јутрењу службу. Јутрења је свршена у 8, а литургија у 11^{1/2} сати прије подне.

На литургији осим Његовог Високопреосвештенства господина митрополита чинодјејствовали су: високопреч. г. г.: Ђ. Магарашевић и В. Николиновић, архимандрити; С. Давидивић, прото; Д. Николић, свештеник; Р. Бошковић, протођакон, и г. Ђ. Павић, ђакон, питомцац Ш. год.

Литургију одговарали су питомци са црквенога хора; а ђакон Павић изговорио је бесједу

народу о похађању цркве, о међусобној љубави и т. д.

На литургији осим господина митрополита и свештенства, које је чинодјејствовало, присуствовали су г. г. чланови конзисторије, професори богословије и још неколико свештеника из Сарајева.

Од стране високе земаљске владе присуствовао је преузв. господин грађански доглавник Хуго барон Кучера, високоблагородни госп. Ђ. Трешчец, предсједник окружног суда у додијељењу код зем. владе у Сарајеву, благородни г. И. Савић, повјереник зем. владе и други. Око цркве пак бијаше се слегао многи народ варошки и сељачки. Пошто се свршило богослужење пошена је литија око цркве и завода уз појање односнијех црквенијех пјесама.

У 1 сат послје подне отпочео је свечани ручак у великој заводној соби, гдје је у напријед, по жељи високопреч. госп. Алагића, све најдивније уређено и намјештено било. Сала је била сва окићена исплетенијем вијенцима разнијех фигура; тако је исто била окићена црква и завод на главнијем улазима. На ручку је присуствовало Његово Високопреосвештенство госп. митрополит Ђорђе Николајевић са свештенством, наставничкије особљем, питомцима, грађ. чиновницима, и другијем одличнијем грађанима. Гостију је било доста. Преузв. госп. барон Кучера, пошље краће посјете, отпутовао је у Сарајево, те тако није присуствовао ручку у Рељеву.

За ручком је пало више здравица, између којих је прва од госп. митрополита за здравље и дуг живот Његовог Величанства цара и господара Фране Јосифа I., а пропраћена је најодушевљеније од стране благодарнијех питомца богословије и свега збора са царевом химном. Другу здравицу наздравио је високоблагородни г. Ђ. Трешчец за здравље старца, народног добротвора, митрополита Николајевића, на коју су питомци прихватили: „Тон Деспотин...“. Трећу здравицу говорио је високопречасни госп. Тома Алагић, прото, професор и управитељ ректората за здравље, дуги живот и срећу министра В. пл. Калаја и Високе Зем. Владе у Сарајеву, у којој је у име свега завода уједно изјавио најтоплију благодарност; захвалио је и присутнијем гостима на ердачној посјети. Тијем је дакле узео на се дужност у томе смислу од стране питомца, те не бјеше потребно, да који од њих наздравља

као првијех година. — За овом здравицом подигао је чашу у добро здравље, дуги живот и срећу високопречасног г. Т. Алагића високоблаг. госп. Г. Јефтановић, изражујући му у име црквене општине сарајевске срдачну хвалу на лијепом дочеку. Пету здравицу говорио је опет Алагић за здравље и напредак свега пречасног свештенства и т. д.

Између наздрављања, позлије ускликá: „Живио!“ и пјевања: „многаја љета“ — пјевали су питомци за трпезом одабране црквене и свјетовне пјесме.

Међу тијем пак народ око завода и цркве непрестано је играо и пјевао у најљепшем реду све до 5 сати послерије подне. А тада, као и наши гости, пун одушевљења и лијепијех успомена из ове ријетке свечаности, разишао се својијем кућама, пјевајући народне пјесме.

Високопреосвештени г. митрополит Николајевић преноћио је у заводу и ове ноћи, а сјутра дан, давши свога архијерејскога благослова нашим драгијем наставницима и питомцима, отпутовао је у Сарајево.

При кратком опису ове свечаности значајно је поменути, да је високопреч. госп. Т. Алагић, као управитељ ове богословије, благовремено разаслао писмене позиве (што је сваке похвале достојно!) већини одличнијих људи у Босни и Херцеговини. Позвани су били имитрополити: херцеговачко-захумски и зворничко-тузлански, који су немогав доћи на славу, — на вријеме уз своје архијерејске благослове на позивима се захвалили: први писмено а други брзојавно, желећи професорима и ученицима повољно здравље, дуги живот и постигнуће цијељи у ствари за даће ове богословије.

Дао Бог, да наша богословија и у будуће у овакоме сјају, у слободи и миру *под мојном заштитом* нашега најмилостивијега цара и господара Франца Јосифа I. и мудрог управом њезина управитеља, професора и проте Алагића прославља свога патрона, св. оца Николу, ради славе имена Божјега и буђења српске народне свијести у погледу држања нарочито онога, што особито карактерише Србина у разлијем друштвима на кори земаљској!

У Рельеву, 10. маја 1894.

Вид (Ненад) Царежанин,
свршавајући богослов.

Јавна благодарност. Висока Земаљска влада за Босну и Херцеговину благоизволила је у ве-

ликој својој доброты, осим, многих утвари е којима је нашу маринску цркву украсила, још и нужне књиге у којима је наша сиромашна црква оскудјевала — милостиво подарити, и то: 1 Триодион, 1 Пентикостар, 1 Антологион, 1 Псалтир и 1 Благодареније за цара.

Зато се од стране одбора српско-правосл. маринске цркве изјављује и овом приликом Високој Земаљској влади за милостиви дар најтоплија благодарност.

У име одбора српско-православне цркве маринске.

Марина (код Приједора). 23. маја 1894. год.

Симо Стојановић,
свештеник.

Јавна захвала. Пред свијетли празник Христовог воскресенија о. г. госп. Лука Ђато из Љубушкога покљонио је цркви, храму св. Архистратига Михаила у истом мјесту једну Плаштаницу у вриједности од 40 фор. а. вр., и тиме за дуже вријеме подмирио једну велику црквену потребу. На горњем дару потписани у име својих парохијана дародавцу изриче овијем најтоплију благодарност, и молећи Бога за његово добро здравље, дуг живот и душевно спасење.

У Љубушком, 30. маја 1894.

Јереј Јован Гргуревић.

Јавна захвала. Честити и вриједни пресједник наше српско-православне црквене општине госп. Алекса Јовановић трговац из Сребренице, поред досадашњих многих прилога, подарио је и сада нашој српско-православној општини за градњу нове цркве у Сребреници у готовом 1000 форинти а. вр.

Благодарна општина изриче овим путем своје пресједнику на његовом дару своју највећу захвалност.

Дај Боже, да се и други угледају на њега, а ми — желећи нашем пресједнику, заједно са његовом породицом, сваку срећу — кличемо му: живио!

У Сребреници, 29. маја 1894. г.

За српско-православну црквену општину:

Ристо Максић,
перовођа.

Васо Стевановић,
подпресједник.

Двадесетпетогодишња прослава српске читаонице у Бањојлуци. На Тројичин дан (5. јуна) ове године прославља Српска бањалучка читаоница двадесетогодишњу славу постанка свога. Чист

приход ове прославе намијењен је за градњу зграде српске читаонице у Бањој Луци. Прослава је припремљена са овим програмом: *I. Дио. Дневна прослава.* 1. Састанак са страним гостима у просторијама Српске читаонице у 7 сати прије подне. 2. Полазак из читаонице у цркву на службу и благодарење у 8 сати прије подне. 3. По свршетку службе полазак из цркве са литијом у читаоницу на освештање водике а по освештању водике у цркву. *Дио II. Вечерња забава.* Почетак у 8 сати у просторијама „Хотел Босна“. 1. „Поздрав“ говори преч. г. Вид Ковачевић прота, 2. „Уздисај“ од А. Милчињског. 3. „Из ђиде“ од Д. Јенка, 4. „Мутан Дунав“, од Р. Толингера, 5. „Коло“. Пјева мјешовити збор. *Дио III. Игранка.* На забави свираће војничка музика. У приређивачком одбору ова су лица: Пресједник прото Вид Ковачевић, подпресједник Саво Сурутка, благајник Ристо Пиштелић, перовођа Јаков Филиповић. Чланови: Јово Дабовић, Иван Креша, Изидор Херцлер, Стојан Бабић, Цвјетко Пешут, Александер Мадеша, Ксенофор Зита, Хиполит Покорни, Карл Салај, Илија Н. Љубибратић и Јово Милошевић.

Кад су новине без штампарских погрјешака? На ово питање „Хамб. Кор.“ одговора овако: 1. Кад је писац писао што треба, 2. кад је то јасно написао, 3. кад је слагач правилно расту-

рио слова, 4. кад је слагач узео слова, која су потребна, 5. кад их је као што треба сложио, 6. кад је коректор добро прочитао коректуру, 7. кад је слагач прву коректуру добро поправио, 8. кад је коректор добро прочитао другу коректуру, 9. кад је слагач и другу коректуру добро поправио, 10. кад је ревизија добро прочитана, 11. кад је дотичноме остављено за то потребно вријеме, 12. кад се још неке друге околности срећно сврше. А пошто н. пр. на једном великом табаку осмине има 50—55 хиљада слова, онда све оне повољне околности морају се 50—55 хиљада пута поновити, ако се хоће да публика добије табак без штампарских погрјешака. Као што се види, није баш тако лахка ствар.

Исправак. У свесци за април и мај „Б.-Х. Источника“ на стр. 171, 172, 173 и 177. поткрале су се ове *круине* штампарске погрешке:

цит. 1) мјесто *προσχονοῦσιν* треба да буде *πρὸχονοῦσιν*; *λειτουργία* = *λεϊτουργία*; Venetiis = Venetijs.

цит. 2) *λέμε*: = *λέγει*; *ἀμίς* = *αγίς*; *πνέοματος* = *πνεύματος*; *Εἰλόλ* = *Εὐχολ*.

цит. 5) Попок. кљ. извч. Үгг. Николькаго, стр. 65—66 = стр. 444.

цит. 1) Црк. Тулык. Дух. Коншт. от. 30 юла 1860 г. за N° 4966 = N° 6496., — што се овим исправља.

КЊИЖЕВНЕ ВИЈЕСТИ.

Позив на претплату. *Бички говори о св. Сави својим ученицима саставио: Свештозар Вукашиновић, бивши управитељ српских школа у Бањој Луци.* Књига ова изнијети ће неколико штампаних табак осмине, са словима каквим се обично штампалу школске књиге, а из наслова јој се види, шта јој је садржај, те да неће бити на одмет.

Садржава осим предговора, шест лијепих говора, бољи од бољега, који су већ сви говорени на уста ђачка, те дакле поносно и јуначки издржали критику уже публике.

Иза IV. говора има лијено и опширно описана илустрација у приповједачком духу петинитог случаја, ког' сам у школи једне године доживио, — како ти говори упливишу на наш народ.

Кад сам ове говоре својим ученицима састављао нисам науман био, нисам ни мислио

дати их икад штампати. Но по изричној жељи мојих бивших ученика, којих данас — хвала Богу — има свештеника, учитеља, трговаца, војени частника, финансијални и разне друге струке чиновника и т. д. — чиним ево то данас, тима за љубав и слатко сјећање.

Као да и сада гледам оно бистро чело одрасла ученика Босанца, када ступа на узвишено мјесто о празнику св. Саве „*да говори*“ о св. Сави пред многобројним народом; гледам оно одушевљено, искрено, побожно, и народно осјећање, којим претвараше осјећаје свију присутника у себе у своје осјећаје; сјећам се и данас, колико је који ђак—говорник, похваљен пустио суза радосница. — Нисам заборавио ни ону рек — би ђачку тренутну охолост, која се сваком са чела читати могла, кад је говор свршио.

А народ?

Рађе је слушао из уста свога дјетета оне ријечи, него из уста највећег научењака какво најновије чудо.

Књига није моментане нити прошле врједности.

Веома се лијепо може од ђака па и од одраслих употријевити у сходним данима, јер су за то удешени говори а према степену изражања и науке ученика разговјетно, доста кратко, разумљиво, истинито.

Врло је сходна књижица за испитне поклоне, поклоне о Божићу, Св. Сави и т. д.

Цијена је књизи 30 новч. а изиће из штампе најдуље пред Петровдан на 14 дана и одма претплатницима разаслати, тако да ће их школе и школске управе имати у рукама и моћи употријевити за испитне ђачке поклоне.

Пошто ће се имена поштованих претплатника као и скупљача на крају књиге штампати, то молим да ми се именик истих најдуље до 15. јунија о. г. пошље, како би их одмах могао по азбучном реду сложити те одштампати дати. Скупљачима уз хвалу једанајеста књига на дар. Препродавцима књижевски рабат. *Баци свију школа*, који се на књигу *прешлаше*, добиће у *пла цијене*. Примам наручбе и иначе без новаца уз кашњу доставу поузећем. Именик претплатника, као и новац за њих молим да се пошље или мени, или коме је згодније, повољније, или мисли сигурније — „Српској штампарији у Загреб“, код које се и ово дјело штампа. Но и у том случају нека се именик и мени пошље.

Половину прихода намијенио сам **фонду српске православне основне школе у Бањалуци**,

и Српском учитељском конвикту у Новом Саду. Рачун ћу положити пред два учитеља и два свештеника, а за тим са њима и на јавност изићи.

Отварајући дакле овим претплату на горњу књижицу обраћам се са молбом на моје бивше саученике и колеге овђе и пријеко господу учитеље и учитељице те пречасну господу свештенике, да ми помогну ствар ову концу привести.

Молим племените „**добротворне задруге Српкиња**“ у разним нашим крајевима, да уз разна корисна дјела њихова племенита рада, не украта своје миле поклоне и у овој књижици симпатичним школама и ђацима;

Уздам се у љубав и наклоност мојих бивших ученика овђе и пријеко, да неће ни они мало труда пожалити;

Молим имућнију господу трговце, тај отмијени еталаж, који је од вајкада знао и хтео својим знатним прилозима потпомагати српску књигу, да и ову књижицу непрезре;

Молим свакога, коме поле лежи на срцу српска књига и напредак православља у наше младежи, да се не оглуши на овај несебични позив;

Најпослије учтиво молим све српске и хрватске листове, да са *обзиром на цијел*, којој је чист приход ове књиге намијењен изволе у своме листу одштампати овај позив на претплату макар у најкраћем изводу.

Бањалучка (Banjaluka — Bosna) на Цвијети 1894. године.

Са најдубљим штовањем:

Светозар Вукашиновић.

РУКОПОЛОЖЕН.

Дана 21. и 22. Маја о. г. рукоположен је у Сарајеву свршени богослов и учитељ српске вјероисповједне основне школе из Бугојна Симо Станишић, родом из Лијевна, за ђакона и свеште-

ника, те му је у администрацију повјерена упражњена парохија Оборци, у Бугојанском протопрезвитерату, које ће се он имати примити по свршетку ове школске године, — почетком мјесеца Јула. —

ЧИТУЉА.

† Игуман Тимотије Витановић,

бивши управитељ манастира Озрена.

Рођен је у Шандору (Угарска). 1 маја 1836. Рукоположен је за јерођакона и јеромонаха 16. и 17 августа 1880. од митрополита Антима у Сарајеву; произведен је на степен игумана од митрополита Саве 8. септембра 1885. у цркви зеничкој. У пошљедње вријеме био је додијелен браству манастира Моштанице у Костајничком протопрезвитерату а 11. маја 1894. и умном

и тјелесном болешћу обрван, умро је у бањалучкој болници, и тиме свој земни живот окончао. Бог да му души милостив буде!

† Стојан Ивановић,

парох печеноговачки, у рњаворском протопрезвитерату.

Рођен је у Печеноговцима 5. марта 1834.; рукоположен за ђакона и свештеника 2. и 3. фебруара 1853. од митрополита Прокопија у Сарајеву. — Умро 13. маја 1894.

СТЈЕЧАЈЕВИ

ЗА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНЕ ВЈЕРОИСПОВЈЕДНЕ ШКОЛЕ:

Овим се отвара стјечај на упразњено учитељско мјесто при срп. православној основној IV. р. школи у Доњем Вакуфу.

Годишња је плата учитељу 500 фор. а. вр. коју ће у мјесечним оброцима у напријед примати, с тим још и огријев у нарави и стан у школској згради имати.

Дужност му је све — школском уредбом прописане предмете дјечи предавати, поучавати их у црквеном појању и с њима у неђељне и празничне дане у цркву долазити и десну пјевницу држати; осим тога пероводство у општинским сједницама имати.

Компетенти треба да докажу, да су Срби православне вјере, да су свршили коју српску препарандију или богословију с добрим успјехом.

Првенство ће имати они, који су учитељствovali на српско-православној школи.

Молбенице с добро инструираним свјedoбама треба слати, преко Високопречасне АЕ М. Консисторије Дабро-босанске.

Онога пак, који се прими учитељске дужности прва је задаћа дати обавезу, да ће од почетка 1894-те па до свршетка 1895. школске године, учитељску службу на истој школи без прекида вршити.

Рок је стјечају до 1. (13.) августа ове године, када ће се и избор учинити.

Из сједнице срп. прав. црквено-школске општине, држане

у Доњем Вакуфу, 21. маја 1894.

Подпресједник:

Ристо Катић.

Пресједник:

Јован С. Обрадовић,
свештеник.

Потписана општина потребује једног учитеља и једну учитељицу на овдашњој српско-православној четвороразредној основној школи. Учитељу је плаћа 500 (пет стотина) форинти а. вр. годишње; а учитељици ако би била супруга изабраног учитеља 300 фор. (три стотине) а. вр.; ако ли буде изабрана учитељица не-удата, имаће 360 (три сто шездесет) фор. год. плаће.

Учитељ и учитељица имаће бесплатан и врло угодан стан, и огријев у школској згради.

Дужност је учитељу мушку, а учитељици женску дјецу, у прописаним за основну школу предметима обучавати; учитељу недељом и празником за пјевницом у цркви цјевати и дјецу појању учити, а учитељици женску дјецу ручном раду учити и недељом и празником на богослужење у цркву доводити. Натјецатељи имају свјedoбама доказати: да су Срби православне вјере, да су оспособљени за службовање на основним школама, уз то свјedoба надлежне им политичке власти (мајистрата) о њиховом владању. Таке свјedoбе имаду се на потписану општину најдаље до 1. јула о г. послати.

Варцар-Вакуф (у Босни) 19. априла 1894.

Српско-правосл. црквено-школска општина.